Ա. ՏԱՐԻ ԹԻԻ 174 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 31 ՅՈՒԼԻՍ 1884 (Ն. Տ.) 12 ՕԳՈՍՏՈՍ 20 ՇԷՎՎԱԼ 1301

ՊԱՅՄԱՆՔ

Ծանուցմանց տողը մէկ անգամի համար 3 ղուրուշ. երկու անգամի համար 2 ղուրուշ է. աւելի անգամներու համար զատ սակարկութիւն կըլլայ:

Օրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որ և իցէ գրութիւն պէտք է ուղղել
«Առ խմբագրութիւն ԱՐԵՒԵԼՔ օրագրի»
ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆ. Ղալաթիա, Նորատունկեան խան,
Իսկ գաւառներէն հետեւեալ հասցէիւ.

درعلیه‌ده غلطه‌ده نورادونکیان خانده { اره‌ولك }
غزته‌سی اداره‌سنه

40 ՓԱՐԱ

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ	համար	Տարեկան	դահեկան	արծաթ	200
»	»	Վեցամսեայ	»	»	100
»	»	Եռամսեայ	»	»	50
»	»	Ամսական	»	»	20
»	»	Հատով	»	»	1
Գաւառաց	համար	Տարեկան	»	»	240
»	»	Վեցամսեայ	»	»	120
»	»	Եռամսեայ	»	»	60
Օտար	երկիրներ	Տարեկան	Ֆրանք		56
»	»	Վեցամսեայ	»		28

Դուրս ղրկուած լրագրոց համար ծախքը խմբագրութեան վրայ է:

40 ՓԱՐԱ

Կ. ՊՈԼԻՍ
ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 31 ՅՈՒԼԻՍ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՎԵՀԱԺՈՂՈՎ Ի ՎԵՐՍԱՅԼ

Վառնայի սուրհանդակը մեզ բերաւ Ֆրանսայի Վեհաժողովին առաջին երեք նիստերուն նկարագրութիւնը: Վեհաժողովը, Ծերակոյտի և Երեսփ. ժողովոյ միացմամբ կազմեալ, գումարեցաւ ի Վերսայլ օգոստ. 4 ին: Առաջին նիստը Ֆրանսայի Խորհրդարանին պատիւ բերելիք հանգամանք չունեցաւ բնաւ:

Վեհաժողովն, որոյ գումարման խնդիրը Նախարարութիւններ տապալած, խորհրդարանական ընտրութիւնները խառնած և կուսակցութիւնները բաժնած էր յառաջագոյն, այս անգամ ալ բաւական ծանրակշիռ դէպք մ'եղաւ Ֆրանսայի համար: Օգոս. 4 ի կէս օրին Բարիզէ կառախումբ մը մեկնեցաւ, տանելով գրեթէ ամբողջ 800 անդամներն որք կը կազմեն Վեհաժողովը: Լուի ԺԴ. ի հին թմրած քաղաքը, Վերսայլ, նոր ոգեւորութիւն մը ստացած էր: Բոլոր քաղաքն ոտքի վրայ էր: Մեծ շարժում և աղմուկ կը տիրէին ժողովատեղւոյն մէջ: Ծերակոյտի անդամք և երեսփոխանք կարգապահութեամբ չէին փայլեր: Ժողովուրդն որոշեալ ժամանակէն շատ առաջ լցուած էր ունկնդրաց սահմանեալ տեղերը:

Ծերակոյտի Նախագահն, որ Վեհաժողովոյ ալ Նախագահն է իրաւամբ, Պ. Լը Ռուայէ, ատեանը բացաւ կէս օրէն յետոյ ժամ 1 ½ ին: Իւր առաջին խօսքերուն հետ աղմուկն ալ սկսաւ: Վեհաժողովը Ներքին Կանոնադիր չունենալով, Նախագահն առաջարկեց ամբողջովին ընդունիլ 1871 ի Կանոնադիրը: Մեծ ժխոր այս առաջարկութեան վրայ: Պոնապարդեան Երեսփոխան մը, Պ. Կասանեաք, բեմը կ'ելնէ, և սաստիկ շարժումներով առաջարկ մը կ'ընէ զոր ոչ ոք կը հասկնայ: Ծայրայեղ Հանրապետական Պ. Անտրիէօ կը պահանջէ 1871ի Կանոնադրին տպագրութիւն ու ցրուումն, որով Վեհաժողովն երկու օր կը կորսնցնէ և անոր աշխատանքն արգիլել ուզողներն երկու օր կը շահին: Բայց նախարարականք ստուար մեծամասնութիւն են, և 230ի դէմ 520 քուէով կ'ընդունին Նախագահական առաջարկը:

Ընդդիմադրաց աղմուկն և մեծամասնութեան ծափահարութիւնք ճիշդ երկու ժամ տեւելէ յետոյ, 1871 ի կանոնք կ'ընդունուին անկարեւոր բարեփոխմամբ: Եւ ահա առաւել ցաւալի տեսարան մը տեղի կ'ունենայ: Նախարարապետ Պ. Ժիւլ Ֆէրրի բեմը կ'ելնէ Սահմանադրութեան վերաքննութեան ծրագիրը ժողովոյն ներկայելու: Պ. Անտրիէօ խօսք կ'ուզէ դիտողութիւն ընելու համար թէ դիւանները կազմուած չլինելով տակաւին, Նախարարապետը չի կրնար ո՛և է առաջարկ բերել: Նախագահը խօսք տուած էր Պ. Ֆէրրիի, որ արդէն ըստ Սահմանադրութեան ամեն ժամանակ խօսք ունի, և անկէ ետ չառնուր խօսքն: Ընդդիմադիր կուսակցութիւնն (որ միապետականներէ և ծայրայեղ հանրապետականներէ կը բաղկանայ,) կը ծափահարէ զՊ. Անտրիէօ, մինչ կեդրոնական կուսակցութիւնը խմբովին ոտքի կ'ելնէ, պահանջելով որ Պ. Ֆէրրի խօսի: Հակառակ Նախագահական արգելքին, Պ. Անտրիէօ բեմը կ'ելնէ, Պ. Ժ. Ֆէրրիի դիմաց կը կայնի, և թեւերը խաչաձեւած կը յայտարարէ թէ իրաւունք ունի խօսելու և պիտի խօսի: Նախագահն յառն կը կանգնի: Պ. Անտրիէօ թէ՛ աջակողմէն և թէ՛ ձախակողմէն քաջալեր կը ստանայ: Նախագահին ձայնն անլսելի կը դառնայ հանուած աղմուկին մէջ: Ունկնդիր ժողովուրդն ալ ոտքի կ'ելնէ, վայրկեանէ ի վայրկեան ընդհարում մը սպասելով հակառակ կուսակցութեանց միջեւ: Բազմաթիւ ընդդիմադիր անդամք կռուփ կը ցուցնեն միմեանց, սպառնալից խօսքերով: Պ. Ֆէրրի դառնացած է բայց տեղէն չի շարժիր. Պ. Անտրիէօ ջղաձգական շարժումներ կ'ընէ. Նախագահին խոշոր զանգակը շարունակ կը հնչէ. ոտքերու դոփիւնը, ձեռքերու և թղթի դանակներու շչիւնն և բացագանչութեանց ձայները խառնակ ներդաշնակութիւն մը կազմեն: Պ. Ժ. Ֆէրրի վերջապէս կը դառնայ առ Պ. Լը Ռուայէ, և կ'ըսէ. «Կա՛մ արտաքսեցէք զինք (զՊ. Անտրիէօ), կա՛մ գլխարկնիդ դրէք և նիստը վերցուցէք»: Նախագահը գլխարկը կը դնէ: Ծափահարութիւնք կը վերսկսին, և նիստը վայրկենապէս կը դադրի: Պ. Ֆէրրի բեմէն վար կ'իջնէ, և Նախարարութեան կուսակից երեսփոխան մը, Պ. Լանկլուա, բեմը կ'ելնէ յանդիմանելու զՊ. Անտրիէօ, որ նմանապէս վար կ'իջնէ: —Քառորդ ժամ յետոյ հազիւ կարելի կը լինի վերսկսիլ ժողովը:

Երեւելի օտարազգի մը, «Թայմզի» թղթակից Պ. տը Պլովից, դիտողութիւն ընելով այս տեսարանի վրայ, կը պարսաւէ Պ. Անտրիէօյի անհայրենասիրական ընթացքն, և ցաւ կը յայտնէ այսպիսի միջադէպերու համար, որք, կ'ըսէ, խորհրդարանական դրութեան վարկը կը կորսնեն Ֆրանսական ժողովրդեան առջեւ, և Պետական հարուածները կը դիւրացնեն:

Երբ նիստը վերսկսաւ, դիւանները կազմուեցան վիճակով: Պ. Ֆէրրի վերաքննական ծրագիրը ներկայեց:

Պ. Դէպրէլն առաջարկեց 30 անդամէ բաղկացեալ յանձնաժողովոյ մը նախաքննութեան յղել այս ծրագիր, յատենի ժողովոյ և ցանկի վրայ կատարելով ընտրութիւնն, այսինքն՝ ժողովոյ իւրաքանչիւր անդամին իրաւունք տալով 30 անձ նշանակելու: Փոքրամասնութիւնք բողոքեցին այս կերպ ընտրութեան դէմ, որ իրենց ձայնը բոլորովին կը խեղդէր: Պ. Դէպրէլին առաջարկն ընդունուեցաւ: Բայց այս միջոցին ոմանք պատրաստ ցանկեր կը պտըտցնէին մեծամասնութեան մէջ՝ կազմուելի յանձնաժողովոյ անդամոց անունները պարունակող՝ զանոնք ընդօրինակել տալով: Այս դրութեան դէմ բողոքներ եղան: Նախագահն ըսաւ. «Կ'իմանամ թէ ընտրելեաց ցանկ մը կը պտըտցնեն ժողովոյն մէջ. եթէ իրաւ է, բոլոր ոյժովս կը պարսաւեմ. ամեն ոք ազատօրէն պէտք է նշանակէ իւր ընտրելիներ:»

Պ. Քլէմանսօ, ի դիմաց ծայրայեղ Հանրապետականաց, կը պահանջէ հետեւեալ աւուր թողուլ յանձնաժողովոյ ընտրութիւնն, որպէս զի փոքրամասնութիւնք կարենան ցանկի դէմ ցանկ հանել, և ահա այս որոշմամբ նիստը կը վերջանայ մեծ յուզման և շարժման մէջ:

Վաղը կը խօսինք միւս երկու նիստերուն վրայ:

ԶԱՆԱԶԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՔ

ՔԱՂՈՒԱԾՔ ԵՐԵԿԻ ԹՂԹԱԲԵՐԷՆ

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ԿԱՅՍԵՐԱՑ. Իշլ, 7 օգոս. Երէկ առաւօտ Ֆրանձ Եոզէֆ Կայսրն, որ Բրուսիոյ հեծելակազմաց բանակին մէջ իւր պատուակալ հրամանատարութեան ներքեւ գտնուող գնդին համազգեստն և բրուսիական Սեւ Արծուի պատուանշանը կը կրէր, յատուկ կառախմբով Էպէնսէ գնաց, դիմաւորելու Վիլհէլմ կայսրը: Ֆրանձ Եոզէֆ կայսեր ժամանումէն մի քանի վայրկեան յետոյ, Գերմանիոյ կայսրը բերող կառախումբը մտաւ Էպէնսէի կայարանն, և Աւստրիոյ Կայսրն այս կառախմբին ելա՛ն բոլորովին կայնելէն ալ առաջ, Վիլհէլմ Կայսրն, որ իւր աւստրիական համազգեստն ու պատուանշանը կը կրէր, շոգեկառքին աստիճանին վրայ կայնած էր: Երկու վեհապետք մի քանի անգամ զիրար ողջագուրեցին սիրալիր. ապա շոգեկառքին մէջ մտան, և կառախումբն անմիջապէս ճամբայ ելնելով, ճիշդ կէս օրին հասաւ Իշլ: Օդը չքնաղ էր: Աւստրիոյ Ելիզաբեթ կայսրուհին կայարանին վրայ կայնած էր, ինչպէս նաեւ Քալնոքի և Թիսա նախարարք, Միլկնոպանք, բարձրաստիճան պաշտօնատարք և այցելուք: Վիլհէլմ կայսրը թեթեւ շարժմամբ մը շոգեկառքէն վար ցատկեց, փութաց դէպ ի կայսրուհին, որոյ ձեռքն համբուրեց, և յայտնելով թէ առողջ և լաւ վիճակի մէջ կը գտնէր իւր դէմքը, շնորհաւորեց զկայսրուհին: Քանի մը վայրկեան խօսեցաւ Պ. Քալնոքիի և այլ անձանց հետ, որք կ'ողջունէին զինք, և թեւը տուաւ կայսրուհւոյն՝ իւր կառքը տանելու համար, ուր իւր քով բազմեցուց զնա: Աւստրիոյ կայսրը Վիէննայի Գերմանական դեսպան Րէուս իշխանին հետ երկրորդ կառքի մը մէջ նստած էր: Փողոցները շքեղապէս զարդարուած էին: Ժողովուրդը ցնծալից ընդունելութիւն մ'ըրաւ երկուց վեհապետաց: Աւստրիոյ կայսրն ու կայսրուհին իրենց վեհ հիւրն առաջնորդեցին օթեւանին առաջին յարկն, ուր տասն վայրկեան կեցան անոր հետ: Վիլհէլմ կայսեր համար պատրաստուած սրահը լի է ծաղիկներով, յորս գլխաւոր տեղը կը բռնէ ծործորի իւր սիրելի ծաղիկ: Ն. Վեհափառութիւն լոգարան մտաւ, և ժամ մի զբաղեցաւ իւրն ուղղեալ նամակներն ու թղթերն աչքէ անցընելու: Հեռագրեր ըրկեց Պերլին՝ Աւգուստա կայսրուհւոյն և գահաժառանգ իշխանին, և քանի մը այցելութիւններէ յետոյ, Աւստրիոյ արտաքին գործոց նախարար Քալնոքի կոմսին այցելութիւնն ընդունեց: Այս օրէն յետոյ ժամ 3 ին Ֆրանձ Եոզէֆ Կայսրն եկաւ ի ճաշ հրաւիրել իւր հիւր: Ցասն և ութ անձինք ներկայ գտնուեցան կայսերական ճաշին, յետ որոյ երկու կայսերք բաց կառքով պտըտեցան: Երեկոյին արտասովոր ներկայացում կար թատրոնը: Յետ ներկայացման, Արքունիքն ամբողջ գնաց Աւստրիոյ կայսրուհւոյն բնակարանն, ուր թէյ հանուեցաւ: Կէս գիշերէն մէկ ժամ առաջ, Վիլհէլմ Կայսրն իւր սենեակը քաշուեցաւ: Այսօր շատ կանուխ ելաւ, աշխատեցաւ իւր քաղաքական դիւանի տնօրէնին հետ, ընդունեց նորէն զՊ. Քալնոքի, որոյ հետ կէս ժամ տեսակցեցաւ, նաեւ Պ. Թիսայի հետ: Ժամ 1 ին ճաշը տեղի կ'ունենայ Ելիզաբեթ կայսրուհւոյն մօտ: Գերմանիոյ կայսրը Պերլին կը վերադառնայ ժամ 5ին:

ՄԱՐՈՔ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱ. «Թայմզի» թղթակիցն ի Թանճէ կը հեռագրէ թէ Մարոքի Սուլթանն հրամայած է 4-5,000 զօրք համախմբել Ուժտա: Այս զօրքեր պիտի պահեն Անկատ Գալըիս ցեղը, որ խնդրած էր Ֆրանսայի պաշտպանութիւնն: Հրաման տրուած է բնաջինջ ընելու այդ ցեղը: Որք որ պիտի անցնին, կանայք և մանկունք ի գերութիւն պիտի ենթարկին, և ինչքերը պիտի գրաւին եղեր: Թղթակիցը կը յարէ թէ այս հրամանք Ֆրանսան գրգռելու և նմա սպառնալիք կարդալու բնութիւն ունին:

ՌՈՒՍԱՑ ԱՐՏԱՔՍՈՒՄԸ. 4 օգոս. Պերլին. Ռուսաց արտաքսումը խօսակցութեանց գլխաւոր նիւթ կը կազմէ: Քաղաքական ակմբոց մէջ կը կարծուի թէ բրուսիական կառավարութիւնն այս միջոցին ի գործ կը դնէ յատուկ պատճառներով, առանց որ և է միջամտութեան Ռուսիոյ կողմէ: Արտաքսումը դէշ ազդեցութիւն ըրած կը թուի Պետերբուրկի մէջ, և միքանի ռուս լրագիրք, մանաւանդ Հէրօլտ և Սուէթ, խստիւ կը քննադատեն զայն, և կ'ըսեն թէ շատ կը սխալին անոնք որ կը կարծեն թէ Ցարն և ռուս կառավարութիւնը գոհ են Պերլինի ոստիկանութեան ընթացքէն: Նոյէ Ցայթունկ կը հաշուէ թէ Պերլինի մէջ բնակեալ 15,000 Ռուսաց 1,800ն արդէն քաղաքէն դուրս հանուած են:

ՔՈՆԿՕՅ. Պրուսէլ, 5 օգոս. Բրիւքսէլուա լրագրին Պերլինի թղթակիցը կը ծանուցանէ թէ 600,000 անգլ. ոսկիէն աւելի ծախք չպիտի ըլլայ երկաթուղի մը շինելու համար ի Քոնկօյ, այնպէս որ Քոնկոյի հովիտն, իւր ընտիր մշակ բնակիչներով, հաղորդակցութեան մէջ գտնուի ծովեզրին հետ: Ի Պերլին քանի մը հաղորդագործներ նշանակուած են Քոնկոյի հովտին մէջ հաղորդագործական փորձեր ընելու:

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ԱՍԻԱ. Կալկաթա, 5 օգոս. «Թայմզ». Ընդհ արժանահաւատ աղբիւրներէ ստոյգ տեղեկութիւն ունինք թէ, Մերվի ռուս կառավարիչ Ալիխանոփ հազարապետն յանկարծ վերջը կը գտնուէր ի Սերախս, պարսկական սահմանագլխոյ վրայ, իւր հետ ունենալով 200 հեծելազօր, զորս թողուց ի Հին Սերախս: Մերվ վերադառնալով, հազարապետն հրաւիրեց պարսկական հողի վրայ Զորապատի Թիւրքմէնաց մի մասն՝ երթալ հաստատուիլ ի Հին Սերախս: Հերաթի, Մերվի և Նոր Սերախսի մէջ ստոյգ կը նկատուի թէ Ռուսք տիրած են Հին Սերախսի ալ, (որ պարսկական կարեւոր դիրք մ'էր:)

ԽԱՂԱՂԱՍԻՐԱՑ ԺՈՂՈՎՆ Ի ՊԵՐՆ. Օգոստ. 4 ին սկսաւ Զուիցերիոյ Պերն քաղաքին մէջ «Միջազգային Խաղաղութեան Ժողովն», որուն անդամ են ամեն քաղաքակիրթ երկրի երեւելի իրաւագէտք և մարդասէրք: Կը նախագահէր Զուիցերիոյ Դաշնակցական Խորհրդոյ անդամ Պ. Պիւսերոց, որ բացման ճառին մէջ ըսաւ թէ խաղաղութեան դատն առաջ տանելու համար եղած ջանքերը կը գովէ, և կը կարծէ թէ պատերազմաց առաջքը կրնայ առնուիլ միայն վերջնական կանոնի մը ենթարկելով միջազգային օրէնքն, և հաստատելով միջազգային դատարաններ, որք իրաւարարութիւն կատարեն վէճ ունեցող տէրութեանց միջեւ: Լոնտոնէն եկած Պ. Հոճսըն Բրադ մանրամասնօրէն բացատրեց ինչ որ Խաղաղասիրաց անգլիական ընկերակցութիւնն ըրած էր, և ուրիշ ատենաբաններ ալ ժողովոյն նպատակին նկատմամբ հաւանութիւն ցոյց տալէն յետոյ, նիստը վերցաւ: —Հետեւեալ աւուր նստին մէջ, ժողովն որոշեց սա փափաքն արտայայտել տէրութեանց թէ համայն քաղաքակիրթ տէրութիւնք՝ յետ այսորիկ քննելի և որոշելի պայմաններով ճանչնեն վեհապետական անկախ հանգամանքն այն Պետութեանց, որք Ափրիկէի մէջ կը հիմնուին ընդ հովանաւորութեամբ և պաշտպանութեամբ Ափրիկեան Միջազգային Ընկերակցութեան:

ՖՐԱՆԿՕ-ՉԻՆԱԿԱՆ. Ըստ վերջին լրոց, Քուրպէ ծովակալին հրամանաց ներքեւ գտնուող Ֆրանսական նաւախումբը ռմբակոծեց զՔէլօնկ, որ Ֆորմոզա կղզւոյ հիւսիսակողմը կը գտնուի, և գրաւեց այդ քաղաք: Բեքինի Ֆրանսական դեսպան Պ. Բադնոդր չինական կառավարութեան հաղորդեց Քէլօնկի առնումն, յայտարարելով թէ Ֆրանսա զայն պիտի պահէ հոն մինչեւ որ Չինաստան վճարէ Ֆրանսայի պահանջած պատերազմական տուգանքն, որ 250 միլիոն ֆրանքէն 80 միլիոն ֆր. ի իջած է:

ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ Ս'ԵԳԻՊՏՈՍ. Անգլիական և ուրիշ նկատմամբ ժամանակէ մը հետէ մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայուէր Կարմիր ծովու եզերքէն Սուաքիմ քաղաքէն մինչեւ Նեղոսի ափունքը՝ Պերպեր քաղաքն երկաթուղի շինելու առաջարկութեան: Այս երկաթուղւոյ շինութեան արտօնութիւնն Անգլիացւոց պիտի տրուէր, որք հարկ եղած քննութիւններն ալ ըրած և ծախքն հաշուած էին: Բայց նորագոյն լրոց նայելով, այս խորհուրդ մի կողմ թողուած է առ այժմ: Ուստի, հաւանական է որ ժամանակ մը չպիտի լսենք Սուաքիմ-Պերպերի երկաթուղւոյն խօսքը: — Միւս կողմէ, կը կարծուի թէ Կորտոն զօրավարի վերադարձն ի Խարթումէ կրնայ կատարուիլ Տոնկոլայի ճամբով ալ, Նեղոսի վրայ նաւարկելով:

ՊԵԼՃԻՔԱ. Պրուսէլ, 6 օգոստ. Երեսփ. ժողովն այսօր վճռաբանեցաւ Վատիկանի պետական դեսպանութիւնը վերահաստատելու Նախարարական առաջարկին վրայ: Նախորդ նախարարք ընդդէմ խօսեցան, և Ներկայ նախարարք պաշտպանեցին: Վիճաբանութիւնն յետաձգեցաւ: Երբ Երեսփոխանք կը ցրուէին, ժողովատեղիէն դուրս աղմկալից ցոյցեր եղան կաթոլիկ Երեսփոխանաց դէմ, զորս ժողովուրդը սուլեց և ծաղրեց: Ոստիկանութիւնը ցոյցին հեղինակները ձերբակալեց, պաշտպանեց Երեսփոխաններն և Նախարարները [illegible]: Այսօր ուրիշ ամբոխ մը կազմուեցաւ, որ ազատական Երեսփոխանները ծափեց: —Այս դէպքերու վրայ, բարեկարգութիւնը պահպանելու համար զօրք դրկուեցաւ ժողովատեղւոյն առջեւ:

ՄԱՏԱԿԱՍԿԱՐ. «Թայմզի» մէջ յուլիս 25 թուով հրատարակեալ հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Ֆրանսացիք մեծ փութով պատերազմական պատրաստութիւն կը կատարեն: Պ. Ուիլլօլի կը գտնուի Թամաթաւ, իւր հետ ունենալով 10,000 Հովաներ, որք պաշտպանութեան համար գլխաւորապէս ամրութեանց և ծովեզերի կրող չզինա-

---

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ՖՈՐԹՈՒՆԷ ՏԻՒ ՊՈՒԱԳՈԲԷ

)(2)(

ՊԱՐՈՆ ԼԸՔՈՔԻ ԾԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

ՄԱՍՆ ԱՌԱՋԻՆ

ՊԱՐՈՆ ԼԸՔՈՔ ԻՆՔԶԻՆՔ ԿԸ ՄԱՏՆԷ

Ա.

Պահականոցը Կոպլէնի ծառուղւոյն մէջ էր, գործերու ազգային գործարանին մօտ, և պահակները բաւական ժամանակ ղրկեցին իրենց ձերբակալածին հոն տանելու համար, որ իւր բեռան պատճառաւ շուտ չէր կրնար քալել:

Պահականոցին դահլիճը քշեցին զայն, ուր իրենց հինգ վեց ընկերներէն ոմանք կը ննջէին բանակի անկողնոյ վրայ, կամ վառարանին շուրջը կը տաքնային, և օգնեցին մարդուն, որ սնտուկը կռնակէն վար առնլով գետին դրաւ կամաց՝ առանց բնաւ բերանը բանալու:

—Ի՞նչ կը բերես մեզ այդ սնտուկով, հարցուց պահակապետն, որ սեղանի մը ծայրը նստած՝ տեղեկագիր մը կը գրէր:

—Խեղկատակ մ'է զոր ձեռք անցուցինք այս սնտուկը տարած միջոցին, որ անշուշտ Օրլէանի երկաթուղւոյն կայարանէն կամ ուրիշ տեղէ մը գողցուած է, պատասխանեց երիցագոյն պահակն. հարցաքննեցինք զինքը, բայց չհասկնալ կը ձեւացնէ և բնաւ չը պատասխաներ:

—Հիմա կ'արձակենք ադոր լեզուին կապերն, ըսաւ պահակապետն ոտքի վրայ ելնելով:

Հարցաքննելիք նորանշան բռնակիրն յաղթահասակ և հուժկու երիտասարդ մ'էր, որ հազիւ քսան տարու կ'երեւէր, և բաւական համակրելի դէմք մ'ունէր: Բուրդէ թիկնոցակ մը և թուչկայ տափատ մը հագած էր, այնպէս որ առաւել գիւղացւոյ մը կերպարանք ունէր, քան Փարիզցւոյ:

—Ո՛ն, ըսաւ պահակապետը խըստիւ, կատակերգութիւն խաղալու ժամանակ չէ: Ցայտնեցէք շուտով, ապա թէ ոչ ձեզ ծակը կը նետեմ՝ մինչեւ որ Կեդրոնական բանտը ղրկեմ:

Հարցեալը, փոխանակ պատասխանելու, գլուխը ցնցեց և ձեռներն ականջներուն տարաւ:

—Հասկցնել կ'ուզէք ինձ թէ խո՛ւլ էք: Այդ կեղծիքը վերաքննութեան ատենին պահեցէք, և այժմ գնացէք ծակը պառկեցէք, որովհետեւ խօսելէ աւելի զայն կը սիրէք:

Կամակոր երիտասարդը բնաւ չըդիմադրեցաւ այս վճռին, և թող տուաւ որ զինքը տարին նեղ ու մութ խցիկին մէջ փակեցին, ուր ձերբակալ մարդիկն առժամապէս կը պահեն:

—Այժմ դուք, ըսաւ պահակապետը, բացէք դա՛ սնտուկն, որպէս զի տեղեկագրելէ առաջ տեսնեմ թէ ի՛նչ գողցած է այդ կատաղը:

Սնտուկը կղպուած էր, բայց ծերունի պահակը մէրա մ'և ուռ մ'առնելով բռնաբարեց զայն:

Խուփը բացաւ և սոսկման աղաղակ մ'արձակեց:

Սնտուկին մէջ կնոջ մը դիակը փըռուած էր:

Պահակապետն ինքն ալ ոտքի ելնելով ընկրկեցաւ, թէեւ վարժուած էր սրտայոյզ տեսարաններու, և բազմիցս ներկայ գտնուած աղիողորմ գիւտերու:

Պահականոցին մարդիկն անկէց աւելի յուզեալ, խմբուեցան սնտուկին շուրջն, և բեռնակիրը բռնող ծերունի պահակն ոտքի վրայ ելնելով գոչեց.

—Ա՛, թշուառականն, ես գող կը կարծէի, մարդասպան է եղե՜ր:

Ոչ ոք կը համարձակէր ձեռք դըպցնել դիակին:

Հրաշագեղ կին մ'էր, ծանր ժանեակներով զարդարուն ճերմակ մետաքսէ սենեկազգեստ մը հագած:

Իւր մեծ աչերը կարծես կը նայէին զինք շուրջ պատող ծեր զօրականներուն, որք հազիւ իրենց լացը կը զըսպէին: Մէջքին վրայ խաչաձեւ դրած ձեռներուն մէջ մարգարտեայ քամելիա մը բռնած էր տակաւին, և կիսաբաց շրթունքը կարծես թէ պիտի ժպտէին:

—Կրնայ երդնուլ մարդ թէ ննջած է, մրմռաց նուաղ յուզեալներէն մին:

—Ննջա՛ծ յաւիտենապէս, պատասխանեց ընկեր մը: Ո՛հ, չեն վրիպած, մեկ հարուածով սպաննա՛ծ են, և տեսէք, դաշոյնը վէրքին մէջ թողած են:

Պահակապետն իսկոյն ծռելով տեսաւ որ փոքր դաշոյնի մը փղոսկրեայ երախակալը տնկուած էր ժանեակէ զարդուց մէջ:

Ձախ կուրծքին մէջ ուղղակի՝ սրտէն՝ զարնուած էր անյողդողդ ձեռքով մ'և անլուր ուժգնութեամբ:

Զէնքը մինչեւ կոթանը մխուած էր, և դուրս քաշուած չլինելուն պատճառաւ՝ արիւնը գրեթէ վազած չէր:

Հազիւ քանի մը կարմիր բիծեր կ'արատէին սենեկազգեստին կերպասն, որոյ ծալքերն իսկ չէին աւրուած:

—Ալ չեմ զարմանար այդ սրիկային պատասխանել չուզելուն վրայ, գոչեց վաղեմի զօրականը: Առանց պատճառի չէր լսելը: Բայց հարկ է որ խօսի երբոր զինքն այս դիակին հետ դէմ առ դէմ դնենք: Որչափ շուտ լինի, այնչափ լաւ է. երթամ բերեմ արգելոցէն:

—Ոչ, ըսաւ պահակապետը. գործը խիստ ծանր է, և ես չեմ կրնար բան մ'առնուլ իմ վրայ, և ոչ իսկ ոճրագործը դիակին հետ երես առ երես բերել: Այդ բան մեր մեծերուն կը պատկանի, և ես անոնց իրաւանց վրայ ձեռնձգութիւն ըրած ըլլալու պակասութեան մէջ գտնուելով պատժուելու փափաք չունիմ:

Փակեցէք այդ սնտուկն և մահճակալին տակ քշեցէք:

Շուտով մարդ մ'երթայ ոստիկանութեան պաշտօնատունն, ուրիշ մ'ալ թաղին ոստիկանապետին:

Ծանուցէք թէ ոճրագործը բռնած ենք, թէ սնտուկն ինչ վիճակի մէջ որ գտանք՝ այնպէս կեցած է, և թէ բան մը չպիտի ընեմ մինչեւ որ Հանրային ապահովութեան պետը չգայ:

Պահակապետին այս խոհական հրամանները կատարուեցան այն հնազանդութեամբ և արագութեամբ, որք հին զօրականներէ միայն բաղկացեալ մարմնոյ մը մէջ սովորական են:

Զարաշուք արկղը պատին առջեւ դրուեցաւ, և այնուհետեւ ոչ ոք ննջեց բանակի անկողնին վրայ:

Արգելոցն, այն գիշեր, ո՛չ գինովաձոյլ, ո՛չ գրպանահատ կը պարունակէր, ո՛չ դատարկապորտ, ո՛չ արբեալ: Այնչափ ձիւն կը տեղար, որ ոստիկանութեան այդ սովորական որսերը չէին համարձակած դուրս ելնել: Ցուրտը մաքրած էր փողոցներն այդ յաճախորդներէն:

Ուստի, պահականոցին մէջ ուրիշ բանտարկեալ չկար բաց այն թշուառականէն՝ զոր բռնեցին դիակ մը տարած միջոցին, և պահակապետը՝ նախատեսելով որ իւր մեծերը թերեւս առաջին քննութիւններն անմիջապէս կատարել ուզէին, պատուիրեց պահականոցին դուռն սպասող մարդոց, որ եթէ գիշերապահներէ ձերբակալեալ մարդիկ բերուին, ուրիշ պահականոց մը ղրկեն:

Կեդրոնական իշխանութեան ղրկուած մարդիկն որչափ ալ շտապէին, բաւական երկար ժամանակ պիտի անցնէր մինչեւ որ քննութիւնը բացուէր, ժամանակ, որ, հարկ է ըսել, կրնար մեծապէս համառօտիլ, եթէ, ինչպէս ի Լոնտրա, ամեն պահականոցներն ելեկտրական թելերով կապուած լինէին ոստիկանութեան պաշտօնատան հետ:

Պահակապետն իւր պարապոյ ժամանակը գործածեց գրի առնլով այս արտասովոր ձերբակալութեան պատմութիւնն, և չմոռցաւ ի լոյս հանել իւր երկու ստորակարգելոյ ճարտարմտութիւնն, որով ձերբակալած էին ոճրագործն՝ առանց ուրիշ նշան մը տեսնելու, բայց միայն անպատեհ ժամու մէջ փոխադրուած պարզ սնտուկ մը:

Այդ ուշիմ պահակներն իրենց յաջողութեան վրայ փառաւորուելէ աւելի՝ սարսափած էին այն սոսկալի տեսարանէն զոր տեսած էին, և զուարթութիւնը բոլորովին հեռացած էր պահականոցէն:

Ոչ ոք բառ մը կ'արտասանէր, ոչ ոք կը համարձակէր ծխափող վառել սպաննեալ գեղեցիկ կնոջ մարմնոյն մօտ:

—Գնացէք նայեցէք ի՛նչ կ'ընէ մարդն, ըսաւ պահակապետը ժամ մը լռութենէ յետոյ: Մածկամիտ սրիկայներուն տեսակէն է և կրնայ ոճրագատ ատենին ձեռքէն և Ռօքէթի կառափնարանէն խուսափելու համար գլուխը պատերուն զարնելով ջախջախել: Եթէ չարաճճին այնպիսի բան մը ընէ, տարակոյս չկայ որ սաստիկ կըշտամբանք կը լսեմ մեծերէս:

Բանտը պահականոցէն զատուած էր բաւական ընդարձակ նրբանցքով մը, և հոն փակուած մարդիկ չէին կրնար լսել ինչ որ խօսուէր վառարանին շուրջն: Երեք վայրկեան յետոյ՝ պահակը վերադարձաւ քրթմնջելով և բարկութենէն կրակ կտրած:

—Գիտէ՞ք ի՛նչպէս ժամանակ կ'անցունէ աւազակը, գոչեց: Ոչ, չէք կրնար մաքէ անցունել: Գետնին վրայ պառկած՝ անուշի պէս կը քնանայ:

—Կամ այնպէս կը ձեւացնէ:

—Ոչ, ստուգիւ կը քնանայ անհոգ, այնպէս խորդալով որ դռնակին ապակիները կը դողացնէ: Ցնցեցի զինքը. աչերէն մին բացաւ, մռմռաց և նորէն քնացաւ:

—Այս ցուրտի՜ն, առանց կրակի՛, մերկ քարին վրա՛յ. պէտք է որ սաստիկ յոգնած լինի այդ մարդն:

—Եւ բնաւ խղճի խայթ չունենայ մուկ մ'ուտող կատուի պէս:

—Հոգ չէ, քառորդն անգամ մը գնացէք նայեցէք թէ արթնցա՞ծ է:

Ընթերցողը կրնայ հաւատալ թէ պահակները ճշդիւ կատարեցին իրենց պետին այս պատուէրն: Ոճրագործին դէմ արդար զայրոյթ մ'զգացած էին, միանգամայն իրենց պատիւ բերող որս մը կը նկատէին զայն. ուստի թող չտալու համար որ փախստեամբ կամ անձնասպանութեամբ պրծի, պատրաստ էին ամիս մը գիշեր ցերեկ անոր պահպանութեան հսկել կարգաւ:

(Շարունակելի)

կոյկներու կը վստահին ։ Բայց զգուշական միջոցներ ձեռք առած են ի հարկին ուրիշ դիրք մը քաշուելու, ծովեզրէն 50 մղոն հեռի ։ Թոնքինի զօրաց կէսը Ֆրանսացիք բերին Մատակասքար, Մաճունկա կոչուած տեղը, ուր երկրորդ բանակ մը կազմեն, որ հակառակ կողմէն պիտի քալէ Մատակասքարի մայրաքաղաքին վրայ ։ Կղզւոյն Նախարարապետը սիրով յանձն կ'առնու հաշտութիւն կնքել Ֆրանսացւոց հետ, եթէ ապահով լինի թէ իր հայրենակիցք ողջ կը թողուն զինք ։ Ֆրանսայի զօրաց մէջ տենդն ու թանչքը շատ զոհեր կ'ընեն ։

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՔ. Պ. Պարթոլտի Փրանսացի արձանագործին շինած «Ազատութեան մեծ արձանը», զոր անցեալները նկարագրեցինք, Նիւ Եորքի նաւահանգստին մէջ զետեղելու համար, օգոս. 5ին Պետլոյ կղզւոյն եղերաց վրայ տաշածին հիմնաքարը դրուեցաւ ։ Ֆրանսայի հիւպատոսն ի Նիւ Եորք՝ բանախօսութիւն մ'ըրաւ այս առթիւ՝ հաստատելով բարեկամութեան պատմական կապերն, որովք կապուած են Փրանսական և ամերիկեան ազգերն իրարու հետ ։

ԳԱՂԹԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ Յ'ԱՄԵՐԻԿԱ. Ֆիլատելֆիայէ կը հեռագրուի առ Թայմզ, օգոս. 5 թուով. Սիթի օֆ Ռօմ անգլիական շոգենաւուն այսօր բերած գաղթականներուն մէջ եօթն անձինք գտնուելով, զորս Գաղթականաց վրայ հսկող ամերիկեան պաշտօնատարք «աղքատ» կը նկատեն, թոյլ չտրուեցաւ անոնց ցամաք ելնել, և պիտի պարտաւորին վերադառնալ յԵւրոպա ։

ՔԱՐԱՆԴԻՆԱՅԻ ԽՆԴԻՐԸ. Հռոմ, 5 օգոստ. Օբինիոնէ իտալական թերթն այսօր խմբագրական յօդուածի մը մէջ կը խօսի Քարանդինայի խնդրոյն վրայ ։ Կ'ըսէ թէ իտալական կառավարութիւնն, որ իր սահմանագլխոց վրայ խիստ և երկարատեւ Քարանդինաներ հաստատած է, ուրիշ կերպ չէր կրնար շարժիլ. որովհետեւ հանրային կարծեաց զօրաւոր հոսանք մը զինք կը մղէր դէպ այդ կողմ, և արդէն Առողջապահական խորհուրդն ալ ոյժ կուտար ձեռք առնուած միջոցներուն ։ Բայց ոչ նուազ ճշմարիտ է թէ Քարանդինաներու ազդեցութեան նկատմամբ ծանր տարակոյսներ կան այժմ ։ Մի կողմէ մեծ վնաս կը պատճառեն երկրին՝ առեւտրական յարաբերութիւնները բոլորովին դադրեցնելով ։ Սիկիլիա արտաքին աշխարհի հետ ամեն հաղորդակցութենէ զրկուած է. և իտալական թերակղզւոյն մէջ օտարազգեաց երթեւեկը վերջ գտած է ։ Վերջապէս, Թուրինի ազգային արուեստահանդէսը բոլորովին վնասուած է Քարանդինաներէն ։ Այս է իրաց վիճակն յԻտալիա, բայց Օբինիոնէ կը յաւելու թէ, հակառակ այն չինական պարսպին որով Իտալիա շրջապատած է ինքզինք՝ իբրեւ ապահովութիւն Քոլերայի արշաւանքին դէմ, այդ ախտ վերջապէս մտած է յԻտալիա, ուր բազմաթիւ տեղեր Քոլերայէ մեռնողներ կան այժմ. մինչ ուրիշ եւրոպական տէրութիւններ, որք, (Սպանիան ի բաց առեալ,) ազատ թողուցին իրենց հաղորդակցութիւններն և շատցան առողջապահական ներքին միջոցներ ի գործ դնելով, բոլորովին զերծ կը մնան Քոլերայէ ։ Զուիցերիոյ, Գերմանիոյ, Աւստրիոյ և Պելճիոյ մէջ [illegible] դէպքեր չեն պատահած բնաւ ։ Իտալիա, որ խիստ Քարանդինաներ ի գործ դրաւ, իր մէջ ունի այժմ Քոլերան. իսկ տրամագծապէս հակառակ ընթացքի մը հետեւող երկիրներ զերծ են Քոլերայէ ։ Ուստի, Օբինիոնէ, առանց պարսաւելու կառավարութեան ընթացքը, կը յորդորէ զնա՝ խնդիրը մասնաւոր հոգածութեամբ քննել ազգային նկատմամբ ։

ԱՄԵՐԻԿԱ ԵՒ ՉԻՆԱՍՏԱՆ. Ֆիլատելֆիա, 4 օգոս. Ստուգուեցաւ այն կարծիք թէ, Ֆրանսայի և Չինաստանի խնդիրը կարգադրելու համար, ամերիկեան իրաւարարութեան պիտի դիմուի ։ Այս խնդրոյ վրայ Միացեալ Նահանգաց լրագրերուն գործածած լեզուէն կը տեսնուի թէ այս երկրի մէջ զօրաւոր համակրանք կայ Չինաստանի նկատմամբ, թէեւ չինացի գործաւորք և արհեստաւորք Միացեալ Նահանգներէն կ'արտաքսուին ։ Ասիոյ մէջ Ֆրանսայի հետեւած ընթացքն իբրեւ անարդարանալի թշնամութիւն մը կը նկատուի ամերիկեան մամլոյն կողմէ ։

ՊԱՊՆ ԵՒ ՊԻՍՄԱՐՔ. Պերլին 5 օգոս. առ Թայմզ. Զարմանքներու վերջը պիտի չը գայ ։ Բրոֆ. Լէմպախ Ֆարծին գնաց Գերմանիոյ Նախարարապետին կենդանագիրը շինելու նոյն իսկ . . . Ս. Պապին համար, որ կ'ուզէ ունենալ զայն ։ Եթէ այսպէս երթայ, Վատիկանի և Բրուսիոյ միջեւ կրօնային իրաւասութեան վէճը վերջանալու յոյս կուտայ ։

ԱՆԳԼԻԱՅԻ ԾՈՎԱՀԷՆՆԵՔ. Պերլին, 4 օգոս. առ Թայմզ. Պրեմէնի գերմաներէն թերթ մը, Վէզէր Զայթունկ, պատմութիւն մը կը հրատարակէ, որ եթէ ճիշդ է, կը ցուցնէ թէ անգլիացի ձկնորսներ կատարեալ ծովահէնութեան գործ մը կատարած են Հիւսիսային Ծովուն մէջ ։ Պատմուած դէպքն համառօտիւ սա՛ է թէ, Տրէդրէի անուն գերմանական նաւ մը [illegible] ծովուն մէջ կը շրջէր՝ զանազան պարէնի վաճառելով ձկնորս նաւերու, երբ անցեալ օր, Տօկկըրպանքի մօտ, անգլիական չորս փոքր ձկնանաւերու նաւաստիք կը մտնեն Տրէդրէի, և աւար կ'առնուն մէջի բոլոր պարէնն, 50 անգլ. ոսկւոյ արժողութեամբ ։ Անգլիացիք դանակներով և դաշոյներով զինեալ էին, և երդում ըրին թէ Գերմանացիները պիտի սպաննեն եթէ թոյլ չտան կողոպտել իրենց նաւը ։ Հետեւապէս, ընդդիմութիւն չընելով, Անգլիացիք ամեն ինչ իրենց մակոյկներն և անոր ձկնանաւերը տարին ։ Իսկ Տրէդրէի շուտով Վէզէր գնաց, և հեռագրաւ ծանոյց իրեն եղած բռնութիւնը ։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Աթանաս վարդապետի դատին համար շաբաթ օրը դատարանին ներկայացաւ Կարապետ էֆէնտի Խաչատուրեան և գրեր մատոյց ։ Բայց որովհետեւ վարդապետն ուրիշ խնդրագիր մ'ալ տուած և բողոքած էր թէ իր սենեակը կոտրած և գոյքն յափշտակած են, դատարանն այս գիրն ալ ըստ օրինի հաղորդեց Խաչատուրեան էֆէնտիի, և առանց բուն խնդրոյն մէջ մտնելու՝ որոշեց ուրիշ օր մը պատասխանել, թէ Հուգուգի դատարանը կալուածական ու եղեռնական դատ մը տեսնելու ձեռնհասութիւն ունի՞ ։ Յայտնի է, թէ Խաչատուրեան էֆէնտի, ի դիմաց Ամեն. Տ. Եսայի Ս. Պատրիարք Հօր, դատարանէն կը պահանջէ այս կէտն որոշել նախ ։

Իւսկիւտարի Սելամիյէ թաղի բնակիչներէն Գուրտեան Կարապետ աղա դատ բացած է Ամեն. Տ. Ներսէս Ս. Պատրիարք Հօր դէմ՝ կտակային խնդրոյ մը համար ։ Երկու օր յառաջ դատարանէն հրաւիրագիր ղրկուած էր Պատրիարքարան ։ Պատրիարքական Փոխանորդ Հայրն պատասխանեց, թէ Ն. Սրբազնութիւնն հիւանդ է, և բժիշկք արգիլած են ամեն աշխատութիւն. ուստի հարկ է սպասել առողջանալուն, և ապա մատուցանել հրաւիրագիրն ։ Կ'երեւի, թէ Գուրտեան Կարապետ աղա Աթանաս վարդապետի օրինակին հետեւեր է, իբրեւ նախանձելի վարմանց ։

Սամաթիոյ Թաղական Խորհուրդը երէկ Կրօնական Ժողովին մատոյց թաղին եկեղեցւոյն վերաշինութեան հիմնագիծն, և օծման հրաման խնդրեց ։ Ժողովն Հայաստանեայց եկեղեցւոյ տրամադրութեանց համաձայն գտնելով զայն, որոշեց՝ առաջիկայ կիւրակէ հիմնարկութեան և օծման հանդէսը կատարելու հրաման տալ ։

Կրօնական Ժողովն երէկ նկատելով որ իրեն կարգադրութեան ու որոշման վերաբերեալ հանրային ու մասնաւոր խնդիրք խառն կը ներկայանան և շփոթութեան տեղի կուտան, պատշաճ դատեց որոշել, որ այսուհետեւ մէկ շաբաթական նիստին մէջ՝ հանրային, և միւսին մէջ մասնաւոր խնդրովք զբաղի կարգաւ, և այս որոշումն պաշտօնական ծանուցմամբ հրատարակէ ի գիտութիւն հասարակաց ։

Պատրիարքական Գեր. Փոխանորդ Հայրն երէկ հեռագրեց առ ազգային վարչութիւն Տիարպէքիրի, թէ Տ. Կարապետ Ծ. վարդապետ Բագրատունի Տիարպէքիրի առաջնորդական փոխանորդ ընտրուած է, և պէտք է ի Պոլիս մէկը ցուցնել, որ Նորա ուղեւորութեան ծախքն հոգայ ։

Երէկ Պատրիարքարանէն գրուեցաւ Թաղ. Խորհրդոց, որ իրենց դրագիրներն ու Մուխթարն այսօր Պատրիարքարան ղրկեն, մարդահամարի գործողութեան վերաբերեալ ինչ ինչ հրահանգներ առնելու համար ։

Կիւրինէն Շիշմանեան Գեր. Տ. Ղեւոնդ եպիսկոպոսի կողմանէ շաբաթ երեկոյ Պատրիարքարան հասաւ հեռագիր մը՝ որով ծանուցած է Նորին Գերապատուութիւնը թէ կ'ուղեւորի ի Պոլիս ։ Տ. Ղեւոնդ եպիսկոպոս ստիպուեր է այս հեռագիրն ուղղել և ի Պոլիս ուղեւորիլ, Խառն Ժողովոյ որոշմամբ առ նա ուղղեալ այն վերջին հեռագրոյն վրայ, թէ իր (Ղեւոնդ եպիսկոպոսի) գիրն չէ զօրած արդարացնել Պոլիս չգալու առաջադրութիւնն, և թէ պարտի աճապարել ճանբայ ելնել ։

Արտաքին գործոց Նախարար Վսեմ. Ասիմ փաշա՝ իր Թարգմանը Միքայէլ էֆէնտին ղրկեց Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր բնակարանը, Նորին Սրբազնութեան ողջութիւնն իմանալու համար ։

Պ. Մելիք-Մեհրաբեան, որ Բեդրըսպուրկ գնացեր էր, կաթողիկոսական ընտրութեան տեղեկագիրն կառավարութեան մատուցանելու և հարկ եղած տնօրինութեանց վրայ բանակցելու համար, վերադարձեր է Տփղիս ։

Ռուսական լրագիր մը կը հրատարակէ, թէ Ձերմակեան վարդապետը նշանակուած է Ս. Էջմիածնի Ճեմարանի տեսուչ ։

Կիրակի օր կատարուեցաւ Գրնալը կղզւոյ Ոսկեան վարժարանի տարեկան հարցաքննութեանց և պարգեւաբաշխութեան հանդէսը, վարժարանին պարտիզին մէջ, ի ներկայութեան կղզւոյն հայ և յոյն երեւելի բնակչաց ։ Հանդէսը բացաւ վարժարանին տնօրէն Պ. Գրիգոր Ոսկեան, տեղեկագրոյ ընթերցմամբ, յորմէ կ'երեւէր թէ վարժարանը յաջող շրջան մը բոլորած է այս տարի ։ Ապա սկսան հարցաքննութիւնք ։ Աշակերտք առ հասարակ քաջ հանդիսացան իրենց ուսմանց մէջ ։ Հայերէն, Փրանսերէն և անգլիարէն լեզուաց քերթուածներ կարտասանէին և կը բացատրէին ։ Պ. Արշակ Մանուկեան, ի դիմաց կղզւոյն հայ հասարակութեան, գոհունակութիւն յայտնելով՝ շնորհակալ եղաւ Ոսկեան եղբարց անխոնջ ջանից համար, որք տակաւ կ'արդիւնաւորին ։ Նոյնպէս և Պ. Պօղոս Թորոսեան դաստիարակութեան վրայ գողտրիկ բանախօսութիւն մ'ըրաւ, և խրախուսեց ուսանողս յաշխատութիւն և ի յառաջդիմութիւն ։ Վերջապէս Պ. Կոմիտաս Ոսկեան ծնողաց և մանկանց փոխադարձ պարտաւորութեանց վրայ խօսեցաւ ։ Իսկ կղզւոյն Արժ. Տ. Դիոնէսիոս քահանայն Պահպանիչով մը փակեց հանդէսն, և հանդիսականք քաղցր տպաւորութեամբ մեկնեցան ։

Յաւելով կը կարդամք Տփղիսի Մշակի մէջ հետեւեալ հատուածը.

«Պարտաւորութիւն եմ համարում մի կարճ հաշիւ տալ հայ հասարակութեանը իմ դրութեանս մասին ։

«Արծրունի եղբայրներս ունէինք Թիֆլիսում կալուածներ, որոնք պատկանում էին մեր տոհմին մօտ մի հարիւր տարի, որոնց նման ոչ միայն Կովկասում, այլ և Ռուսաստանում չը կար և որոնց արժողութիւնը միլիոնի էր հասնում. ահագին քարվանսարայ 200 խանութով և թատրոնով, 1,300 քառակուսի սաժէն տարածութեամբ և ահագին այգի 1,500 քառակուսի տարածութեամբ, սեփական տնով, ջրով և դաղի գործարանով ։

«Երբ ներկայ տագնապի ժամանակ այդ կալուածքը պէտք է ծախվէին պարտքերի համար, որոնք հասնում էին կալուածքի իսկական արժողութեան կէսին միայն, Թիֆլիսի հասարակութեան կողմից խոստումներ եղան մի կողմից ակցիոներական ընկերութիւն կազմել այդ կալուածքը գնելու համար, միւս կողմից գնել այդ կալուածը Էջմիածնի համար, երրորդ կողմից քաղաքի համար եւայլն ։ Բայց ոչինչ չաջողվեց ։ Կալուածքը աճուրդի նշանակվեցան ու բանկի վրա մնացին և այժմ ես զրկված եմ ամեն միջոցներից. նոյն իսկ այն պապական տունը այգիով, որտեղ ինքս ապրում էի, ձեռքիցս գնաց ։

«Այժմ խառն դրութեան մէջ, երբ ինքս դեռ չգիտեմ ինչ միջոցներով ինքս պէտք է ապրեմ, որտեղ կը լինի «Մշակի» խմբագրատունը, որտեղ կը լինի բնակարանս, ստիպված եմ առժամանակ, գոնէ երկու ամսով, դադարեցնել «Մշակի» հրատարակութիւնը ։

«Տասն և երեք տարվայ գրական գործունէութիւնից յետոյ հայոց հասարակութեան համար, այժմ կորցնելով իմ ամբողջ կարողութիւնս, այս րոպէիս ինքն իրան հարց է առաջարկվում թէ «Մշակի» գոյութեան և թէ իմ անձնական ապրուստի մասին» ։

ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Երէկ կատարեցաւ ի Գատը գիւղ Տօքթոր Գ. Շիրինեանի ընդ. Օրիորդ Ֆիլորիկ Աղէքսանեան պսակի արարողութեան հանդէսն, ի ներկայութեան բազմաթիւ պատուաւոր ազգայնոց ։ Տօքթոր Գ. Շիրինեան Սեբաստիոյ պատուաւոր գերդաստանաց միոյն կը վերաբերի, Ամերիկա բժշկութեան վկայական ստացած է, և այժմ Եօզղատի քաղաքային բժիշկ է ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կը յիշուի թէ ասկէ առաջ պետական հրամանաւ յատուկ մասնաժողով մը կազմուած էր Բերայի նախկին կառավարիչ Պահրի փաշայի խնդրոյն քննութեան համար ։ Յանձնաժողովն իր քննութիւններն աւարտած լինելով, ամբաստանեալն նախնական քննութեան մէջ արդարացնող տեղեկագիր մը մատուցեր է պետական խորհրդոյ որ ընդուներ է զայն ։

Կ'ըսուի թէ Պահրի փաշա շնորհակալեաց ուղերձ մը մատուցած է բարձրագոյն տեղ մը ։

Ընկղմեալ Գասթամունի շոգենաւուն նաւապետն ու նաւաստիներն հարցաքննելու համար ծովային պաշտօնատան մէջ կազմեալ ատեանն իր վճիռն արձակեր է ։ Նաւապետը՝ Մուսթաֆա պէյ, անպարտ արձակուեր է, և սպաներէն մին միայն յանցաւոր ճանչցուեր է ։ Դատարանը վճռեր է պաշտօնանկ ընել զայն ։

Սինոպի կառավարիչ Հագգը փաշա նախընթաց օրն արձակուրդով մայրաքաղաքս եկաւ ։

Տրապիզոնի կուսակալ Սըրրը փաշա հրահանգ տուած է Սամսոնի կառավարչին անյապաղ օգնութիւն հասցնել Չարշամպայի հրկիզելոց, միանգամայն իր նախագահութեամբ նպաստամատոյց յանձնաժողով մը կազմել ի Սամսոն ։ Սըրրը փաշա եւս իր նախագահութեամբ օժանդակ մասնախումբ մը կազմած է ի Տրապիզոն և կարօտելոց օգնութիւն հասցնելու ջանքեր կը լինին ։

Անգլիական Նաւային մեծ ընկերութեան մը գործակատարն առաջարկած էր Մախսուսէի տնօրինութեան, գնել կամ վարձել Անգլիոյ մէջ շինուած երկու շոգենաւ, որք ժամը 15 մղոն կ'ընթանան, և Վառնայի երթեւեկութեան յատկացնել զանոնք ։ Գործակատարն իր այս առաջարկն հեռագրած լինելով նաեւ շոգենաւատարց ի Լոնտոն, սա պատասխանն ընդունած է ։

«Ընկերութիւնս պատրաստ է իր շոգենաւուց համար նշանակեալ արագընթացութիւնն երաշխաւորել ։ Կը հաւանի իւրաքանչիւրը 25,000 անգլ. ոսկւոյ վաճառել կամ ամիսը 1000 ական ոսկւոյ վարձու տալ» ։

Ծովային Նախարարն, և Թղթատարութեան ու Մախսուսէի տնօրէնք անցեալ շաբթու մասնաւոր նիստ մ'ընելով խորհրդակցեցան այս առաջարկին վրայ, և ծովային Նախարարին հետ համաձայնութեամբ տեղեկագիր մը մատուցին մեծ Եպարքոսին, որով շոգենաւաց գնման արտօնութիւն խնդրած են ։

Ոստիկանութեան Նախարար Քեամիլ պէյ այս ուրբաթ օր Քարթալ, Շիլէ, Կէյպզէ և Պէյքօզի կողմերն երթալով 24 ժամու չափ ատեն անդ շրջագայեր և անձամբ հրամայեր է ոստիկանաց խուզարկութեանց և 18 աւազակ ձերբակալեր է ։ Ն. վսեմութիւնը շաբաթ երեկոյ ուշ ժամանակ Պոլիս գալով, ուղղակի Կալաթա Սէրայի պաշտօնատունը դիմեր և մայրաքաղաքիս ապահովութեան նկատմամբ տեղեկութիւն առնելէ յետոյ, կէս գիշերին միայն իր բնակարանը վերադարձեր է ։

Ֆերիդ Քեմալ փաշա՝ որ Տարտանէլի պահանորդի փոխանորդն էր, և անկողնոյ կը ծառայէր, երէկ առաւօտ մեռեր է ։

Սարուխանի ընդհանուր դատախազի օգնական Պէհճէթ պէյ՝ որ օդափոխութեան համար մայրաքաղաքս կը գտնուէր, կը պատրաստուի վերադառնալ ի պաշտօնատեղին ։

Բեդրըպուրկի Օսմանեան դեսպանատան զինուորական կցորդ Զիա պէյ, որ մայրաքաղաքս եկած է, այս օրերս կ'ուղեւորի ի պաշտօնատեղին ։

Իզմիրի Ամալթիա լրագիրը զրոյց մը կը յիշատակէ թէ նաւային կրթութեան յատկացեալ աւստրիական շոգենաւ մը մօտերս Իզմիրի նաւահանգիստը պիտի գայ ։

Արթօն ծովակալն, իտալական դեսպան Քօրթի կոմսին ընկերակցութեամբ, նախընթաց օր Բ. Դուռն երթալով, տեսակցեցաւ Մեծ Եպարքոսին և արտաքին գործոց և այլ նախարարաց հետ ։ Նախարարք այսօր ծովակալին փոխադարձ այցելութեան կ'երթան ի Թերապիա ։ Կայս. պալատան մէջ խնճոյք պիտի տրուի ի պատիւ ծովակալին ։

Յունաց պատրիարքական Տեղապահ Տ. Ագաթանգեղոս այս շաբաթ օր այցելութիւն տալով Բարձր. Մեծ Եպարքոսին և արտաքին գործոց ու դատական նախարարաց, շնորհակալութիւն յայտնեց Վ.Ն.Հ. Սուլթանին կողմէ վերջերս ընդունած պատուանշանին համար ։

Վիճակահանութեանց բաղդատոմսերու վաճառմամբ ո՛ և է խարդախութեան տեղի չտալու նպատակաւ, առեւտրական նախարարութիւնը կանոնագիր մը պատրաստած է, որ պետական խորհրդոյ վաւերացումն ստացած լինելով արդէն, գործադրութեան պիտի դրուի ի մօտոյ ։

Քաղաքապետական պաշտօնատան մէջ կազմեալ հրկիզելոց նպաստամատոյց յանձնաժողովն որոշած է ընդ. փոյթ 200 ոսկւոյ նպաստ առաքել Մարմարա կղզւոյն հրկիզելոց և միանգամայն հանգանակութեան տումար շրջաբերութեան հանել ի նպաստ անոնց ։

Մարդահամարի գործողութեանց վերաբերեալ հրահանգները մայրաքաղաքիս յունական եկեղեցեաց մէջ եւս կարդացուեցան այս կիրակի ։

Էքսբրէս կ'իմանայ թէ պետական խորհրդոյ ելմտական ճիւղը՝ ելմտական նախարարութեան հետ կը զբաղի այս պահուս կառավարութեան եկամտից գանձման նոր եղանակ մը ծրագրել ։

Էքսբրէս Թարիգէն տարբեր կերպով կը պատմէ Տօլմա-Պաղչէ շոգենաւուն Վառնա ուղեւորութեան պարագաներն ։

Այս երրորդ անգամ լինելով, կ'ըսէ անկլօ-ֆրանսական թերթը, Օսմանեան թղթատարական շոգենաւը Վառնայի սրարշաւ կառախումբին չհասաւ ։ Տօլմա-Պաղչէն շաբաթ օրը միջօրէէն 3 ժամ և 1 քառորդ յետոյ մեկնեցաւ Գավագէն ուր փոքր շոգենաւ մը փոխադրած էր թղթատարական պայուսակն ։ Տօլմա-Պաղչէն Քարտիֆի առաջին կարգի հանքածուխ կը վառէր և 2 ժամ առաջ մեկնած էր ուրիշ օրերէ և Լօյտի Սէրէյ շոգենաւէն, որ շաբաթ օր ժամը 3ը 20 վայրկեան անցած մեկնեցաւ կամուրջէն և Գավագի առջեւ ալ կեցաւ դեսպանատանց պայուսակն առնելու համար ։ Բոլոր այս առաւելութեանց հակառակ, Տօլմա-Պաղչէն կիրակի առաւօտ ժամը վեց ու կէսին միայն կրցաւ հասնիլ Վառնա, այսինքն սրարշաւ կառախումբին մեկնելէն 10 վայրկեան վերջը ։ Սակայն թղթատարական վարչութիւնն, առ ի զգուշութիւն կանխաւ յատուկ կառախումբ մը վարձած էր, և այսպէսով հնարաւոր է որ օսմանեան թղթատարական պայուսակն իր տեղը հասնի ժամանակին ։

Այսօր ալ Շէրէֆ-Րէսան շոգենաւը պիտի փոխադրէ օսմ. միջազգային թղթատարութեան պայուսակն ի Վառնա ։

Աւստրիոյ կայսերական կառավարութեան կողմէ ձեռք առնուած առողջապահական նորանոր միջոցներուն առթիւ, դեսպանաց կողմէ Բ. Դրան մատուցեալ համառօտ ծանուցագրոյն թարգմանութիւնը.

7 օգոս. 1884

« . . . Դեսպանատունն ընդունեց յուլիս 29 և 31ի ծանուցագիրերն զորս Բ. Դուռը պատիւ ըրած էր ուղղել իրեն ։

«Ըստ որում այդ ծանուցագրոց մէջ ներկայացեալ առաջարկութիւնք առողջապահական խորհրդոյ մինչեւ ցարդ ունեցած վճիռները կը խանգարեն, և անոր կազմաւորութիւնը, ինչպէս նաեւ իրաւասութիւնները կը փոփոխեն . . . դեսպանատունը ցաւօք սրտի հարկադրեալ է չհամակերպիլ անոնց ։

«Հետեւաբար իրաց արդի վիճակին պահպանման վրայ միայն կը պնդէ և ստիպողաբար կը խնդրէ որ յիշեալ խորհուրդը գումարի իր արդի վիճակին մէջ, որպէս զի վերջնական վճռաքննութեան ենթարկէն այն առողջապահական միջոցներն որոց գործադրութիւնն առաջարկել հարկ դատած է Բ. Դուռը » ։

Բանկալթիի զինուորական վարժարանին դասատուներէն հազարապետ Րէֆիգ պէյի գնդապետի աստիճան տրուեցաւ՝ ռուսական բանակին կազմաւորութեան վրայ գիտնական գրքի մը թարգմանութեանն ի վարձատրութիւն ։

Եւրոպիոյ մէջ այս օրերս կատարուելիք զինուորական փորձահանդէսից ներկայ գտնուելու համար, առաջիկայ հինգշաբթի հազարապետ Նազիմ և Ապտուլլահ պէյերը՝ Բեդրըսպուրկ, հազարապետ Սէյֆուլլահ և Բայիֆ պէյերը՝ Բարիզ, և գայմագամ Հիլմի պէյ ու հազարապետ Մուսթաֆա պէյ՝ Վիեննա կ'ուղեւորին ։

Առողջապահական վերատեսչութիւնը կը հրատարակէ ի պաշտօնէ թէ Պաղտատի քանի մը կողմերը երեւան եկած ժանտախտին ոչ մէկ դէպք դիպած է 45 օրէ հետէ, և թէ ախտին հետքը մնացած չէ, և հետեւաբար առ ի զգուշութիւն սահմանեալ շրջանակն քակել և զինուորները իրենց տեղերը վերադարձնել որոշուած է ։

Մայրաքաղաքիս անգլիական դեսպանն երէկ Իզմիտէն մայրաքաղաքս դարձաւ, և երեկոյեան դէմ Բ. Դուռն երթալով տեսնուեցաւ մեծ եպարքոսին և արտաքին գործոց նախարարին հետ ։

Լուր տրուեր է Թէրճէմանը-Հագիգաթի, թէ Իզմիտի ծովածոցին մէջ քանի մը ծովահէն նաւեր կը շրջագային, և նաւաստիներն դէպ ի Եալօվա և Գարամուսալ հանելով աւազակութիւններ կ'ընեն ։

Պարսից Շահին դահաժառանգ իշխանին բիւրապահներէն Ջիհանգիրին խան մայրաքաղաքս եկաւ և Պրուսա կ'երթայ ի տես իր հօր որ տեղւոյն պարսկական հիւպատոսն է ։

Եգիպտոսի Տայիրէի Սէնիյէի ընդհանուր քննիչ Պ. Կէյ Լիւսաք մայրաքաղաքս եկաւ ։

Օրտուէն յուլիս 26 թուով գրուած է առ մեզ. «Սեբաստիայէն յՕրտու ճանապարհին շինութիւնն աւարտելու մօտ է. Սեբաստիոյ կուսակալ Րիֆաթ փաշա ուրբաթ օր հոս եկաւ՝ բոլոր գիծն Սեբաստիայէն մինչեւ հոս աչքէ անցընելով. Տրապիզոնի կուսակալ Սըրրը փաշա ալ այսօր հոս կ'սպասուի. այս վայրկենիս 15,000 հոգի կ'աշխատին, և երկու ամսէն կ'աւարտի Օրտուէն ի Սեբաստիա տանող խճուղին ։»

Հեռագրատան եւ թղթատարութեան վերատեսուչ Իզզէթ էֆէնտի բաւական ծանր հիւանդացեր է երկու օրէ հետէ և բժիշկք պատուիրեր են չաշխատիլ ժամանակ մը ։

Ելմտից նախարար Մունիր փաշա ալ քանի մ'օրէ հետէ անձնական տկարութեան պատճառաւ բացակայ կը գտնուի պաշտօնատեղիէն ։

Ծարի մասնաւոր տեղեկութեանց համեմատ, Պաղտատի Նագիպ-իւլ-էշրէֆ Սէյտ Սէլման էֆէնտի, որոյ մայրաքաղաքս գալուստը ծանուցած է, ո՛չ թէ յատկապէս կահաւորեալ ծովափոնդ մը կը բնակի, այլ Նիշան Թաշիի կողմը փոքր տուն մը զոր վարձել տըւած էր կանխաւ ։ Սէլման էֆէնտի բարձրագոյն հրամանաւ Պոլիս եկած է քանի մը հողային խնդրոց և իր պաշտօնին վերաբերեալ գործոց կարգադրութեան համար ։ Պաղտատեան հանըմ մը, որոյ հետ ամուսնացած էր 7 տարի առաջ ի Կ. Պոլիս, հետն եկած է մէկ աղախնով մը ։

Վիեննայի Ֆրէմտէնպլատ լրագրին թղթակիցներէն մին զրոյց մը կը յիշատակէ թէ Ադրիանուպոլսոյ գաւառին բազում Պուլկար գիւղեր յունական եկեղեցիէն բաժնուելով, Պուլկար քահանայից իրաւասութիւնն ընդուներ են ։ Թղթակիցը կը յաւելու թէ Յոյն քահանայք ամենայն յարգանօք դիտողութիւն ըրեր են այս մասին տեղական իշխանութեանց և սա պատասխանն ընդուներ են «հանգիստ թողէք զմեզ. Պուլկարք աւելի հաւատարիմ և անձնուէր են Կայս. կառավարութեան քան թէ յոյներն» ։

Աւելորդ է ըսել թէ Վիեննայի թղթակցին զրոյցը բոլորովին անհիմն և անհաւանական կ'երեւի ։

Յայտնի է թէ Կ. Պոլսոյ մաքսատան վարչութիւնը վերջին ժամանակներս ներքին և արտաքին բոլոր ապրանաց համար մթերանոց մը շինել տալու ծովուն եղերքն ։ Կ'ըսուի թէ գործողութեանց դիւրութեան համար մաքսատան վերատեսուչ Էտիպ էֆէնտի որոշած է նոր շէնքը քարափով մը միացնել պտղոց մաքսատան (մէյվէօզ) երկու շէնքերուն միջեւ գտնուած մզկիթը մաքսատան մզկիթը պիտի լինի ։ Ծովուն խորութիւնը քննելու համար կարգեալ երկրաչափք իրենց տեղեկագիրը մատուցած են Էտիպ էֆէնտիի որ այս խորհրդոյ գործադրութեան մեծ փոյթ կը տանի ։

Ինչպէս սովոր է, ամեն տարի այս եղանակին մէջ, կ'ըսէ այսօր Թէրճէմանը-Հագիգաթ, երէկ Հայ Ազգին երեւելիք վարձեալ շոգենաւակներով և նուագարանօք Պէյքօզի Հիւնքեար-Իսկելէսի երթալով ուրախութեան հանդէս կատարեցին, և գոհութեամբ վերադարձան բարեմաղթելով վասն Օգոստ. Սուլթանին ։

Մեք այսպիսի տեղեկութիւն մը չունիմք ։

Յունաց վերափոխման տօնին օրը, 15|27 օգոստոս, միջազգային նաւարշաւի հանդէս մը տալու համար յանձնախումբ մը կազմուած է ի Թերապիա, իտալական դեսպան Քօրթի կոմսին հովանաւորութեամբ և Հոպարդ փաշայի նախագահութեամբ ։ Յանձնախումբն՝ որոյ անդամոց մէջ կը գտնուին պահակ շոգենաւուց բոլոր հրամանատարք, երկու անգամ նիստ ըրած է ։

Երէկի թուով բաւական տեղեկութիւններ առինք Արշիպեղագոսի կուսակալին Միտիլլի երթալուն և բացուած հարցաքննութեանց վրայ ։ Մօնիթէօռ կ'իմանայ թէ քննութիւնը աւարտած չէ դեռ ։ Կառավարիչ Քեմալ պէյ անձնական տկարութեան պատճառաւ բնակարանը փակուած լինելով, չէ կրցած կուսակալին հրաւէրին պատասխանել և անձամբ կառավարական պաշտօնատունը ներկայանալ ինքզինքն արդարացնելու համար, բայց յայտներ է թէ պատրաստ է գրաւոր կերպով պատասխանել իրեն եղած հարցմանց ։ Կուսակալին այս մասին Կ. Պոլսէն հրահանգ խնդրած լինելով, Բ. Դուռը պատասխաներ է թէ ազատ է իր յարմար դատած միջոցներով գործել, բաւական է որ ընդ փոյթ լրացնէ իր պաշտօնը, որպէսզի կառավարութիւնը կարենայ վճիռ տալ ։

Դարձեալ, Արշիպեղագոսի կուսակալն Միտիլլիէն հեռագրած է առ ներքին գործոց նախարարութիւնն, թէ Թարիգ լրագրոյ մէջ հրատարակեալ նամակին ծանօթութեանց հակառակ, տեղւոյն ժողովրդեան կողմանէ կղզւոյն կառավարչին դէմ բողոք եղած ժամանակ, ո՛չ շուկայներն և ո՛չ խանութներ գոցուած են և ո՛չ հասարակաց խաղաղութիւնը վրդոված ։

Ալէմտաղի կողմերը Սամանճեան Գէորգ էֆէնտիի ագարակին վրայ յարձակիլ սպառնացեր են աւազակք. սակայն ոստիկանութիւնն՝ որուն իմաց տրուեր է կանխաւ, յաջողեր է ձերբակալել աւազակներն, առանց ժամանակ թողլու որ կարենան ի գործ դնել իրենց սպառնալիքը ։

Այտընի գաւառական լրագիրը լուր կուտայ թէ Մէնթէշէի անտառաց վերատեսուչ Կարապետ էֆէնտի պաշտօնանկ եղեր է, 60,000 արտավար տարածութեամբ կառավարական անտառ մը իր անձնական սեպհականութիւնը եղող 80 արտավար հողին կցած լինելուն համար ։ Յիշեալ պաշտօնատարն ուրիշ զեղծումներ ալ գործած է եղեր ։ Անտառային Ժողովոյ անդամներէն Րիզա պէյ, որ այս օրերս Իզմիր կը գտնուի գաւառին ընդհանուր քննիչին պաշտօնավարութիւնը քննելու համար, հրահանգ ստացեր է այս գործին վրայ եւս քննութիւն մը բանալ ։

Բերայի մէջ տեղի ունեցած աւազակութեանց առաջքն առնելու դիտմամբ, Բերայի կառավարչէն կարգեալ գաղտնի գործակալաց ոմանք անցեալ չորեքշաբթի գիշեր իմանալով, որ հրաչեկոտ աւազակ մը Թաթավլա իր տան մէջ կը գտնուի, տունը կոխեր են, սակայն չեն գտեր և լուր տուեր են թէ մերձակայ տուն մը հարսանեաց հանդէսի գացած է. աւազակն ալ նոյն պահուն լսեր և ընկերացն հետ սկսեր է յարձակիլ գաղտնի գործակալաց վրայ և ատրճանակ պարպել. փոխադարձաբար գործակալք ալ ի զէն դիմելով՝ նոցա մէկ քանին վիրաւորեր են, բայց չեն կրցեր ձերբակալել. ա-

Նըզգամներն յաջողեր են փախչիլ, և գործակալք անվնաս բայց ձեռնունայն դարձեր են ։

Տեղական թերթ մը կըսէ թէ Մօտկայ գաւառակի գիւղերն ի վաղուց անտի կանոնաւոր տուրք վճարելու սովորած չլինելով, դժուարութիւն կը յարուցանեն այժմ ձեռք առնուած միջոցներուն դէմ. Հետեւաբար Բաղէշի քաղաքային և զինուորական իշխանութիւնք համաձայնութեամբ որոշեր են բաւական թուով զօրք ղրկել տուրք հաւաքման հսկելու համար ։

Երէկ Օրթագիւղ 40-45 տարեկան մահմետական կին մը յանկարծամահ եղաւ, ծովու բաղնիքէ ելնելէն յետոյ ։

Յուլիս 20 էն մինչև օգոստ. 5, 14 չոգենաւք մտած են Բլագովէնի մաքրանոցն. այժմ Բլագովէնի առջև կըսպասեն 30 չոգենաւք և 16 ուղևորք ։

Այտընի մօտերն Ալաշէհիրի մէջ երկրաշարժի զօրաւոր ցնցում մը տեղի ունեցեր է այս օրերս ։

Թօփհանէի Ճիհանկիր Թաղի բնակիչներէն և բժշկական վարժարանի առաջին կարգի աշակերտներէն Ալի Րիզա էֆէնտի, անցեալ հինգշաբթի Հաճի Հիւսէյին էֆէնտիի դստեր հետ ամուսնանալէն յետոյ, յանկարծ խելագարեր է ։

Ալէքօ անուն 18 տարեկան պատանի մը շաբաթ գիշեր ժամը 1 ին ատենները Գանտիլլի Շաքիրի սրճարանը նստած և անոր շուրջը նայած ժամանակ, հոն գտնուող Հասան Ճանտարմայն նորա օտարականութեան ու տատամսոտ վիճակին վրայ կասկածելով, հարցումներ ուղղելով և կասկածելի պատասխաններ առնելով հանդերձները որոներ, և գտեր է 35 լիրա, 5 արծաթ մեճիտ, 10 ֆրանգնոց մը և քանի մը ղրշի մանր դրամ. ուստի ուղղակի ղրկեր է Չէնկէլ գիւղի ոստիկանութեան կայարանը ։ Ալէքօ անդ խոստովաներ է, թէ Պոլիս Զագմաճըլար Հաճի Պօտոսի վաճառատան մէջ կը ծառայէր, թէ 25 օր առաջ դանակով բանալով սնտուկէն 35 լիրա գողցաւ, սակայն Հաճի Պօտոս չկասկածելով իրմէ, Ալի անուն անձ մը բանտարկել տուաւ, և իրեն ճանբայ տուաւ. և թէ 35 լիրային երկուքը Չէնկէլ գիւղի Բանայիրին մէջ մանրել տուած է ։ Այս խոստովանութեան վրայ Ալէքօ ղրկուեր է Պոլսոյ ոստիկանութեան ։

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

ԱԺԱՆՍ ՀԱՎԱՍ

(Այս օրուան)

ՉԻՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Լոնտոն, 11 օգոստոս

Թայմզ՝ ֆրանգօ–Չինական խնդրոյն վըրայ խօսելով, կը հաստատէ թէ այս գործին մէջ Չինաստան ուղղամտութիւն չցուցուց, և ժամանակ վաստկելու միայն հետամուտ եղաւ ։

Բարիզ, 11 օգոստոս

Ֆու–Չէուէն կը հեռագրեն առ Թան.

«Ֆրանսա 24 ժամ պայմանաժամ տուաւ Չինաստանի, պատերազմական տուգանաց կարգադրութեան համար. Քուրպէ ծովակալն հրաման ընդունած է գրաւել Ամոյի նաւահանգիստը և Բէսքատօրէս կղզիները ։»

(Ամոյի, ըստ դաշնագրոց, օտարազգեաց առջև բաց գլխաւոր նաւահանգիստներէն մին է, 95,000 բնակչօք ։)

ԽՈԼԵՐԱ

Մարսիլիա, 11 օգոստ. երեկոյ

Այսօր 12 հոգի մեռան քոլերայէն ։

Թուլոն, 11 օգոստ. երեկոյ

Այսօր 3 հոգի մեռան քոլերայէն ։

Պօտրէզէ հանգով առնուած հեռագիրք.

Բարիզ, 9 օգոստոս

Շուէտի Թագաւորն այսօր Բարիզ հասաւ ։

Վէրսայլ, 9 օգոստոս

Եթէ Վեհաժողովոյ աշխատութիւնք այս երեկոյ չաւարտին, մեծամասնութիւնը պիտի խնդրէ վաղն ալ նիստ ընել ։

Պերլին, 9 օգոստոս

Սէմլէն–Պէլկրատի և Նիշի միջև նորահաստատ երկաթուղւոյ բացումը տեղի պիտի ունենայ օգոստ. 14ին ։

Բէշդա, 9 օգոստոս

Կէս պաշտօնական Նէմզէթ լրագրոյն տեղեկութեանց համեմատ, Պ. Թիզա ըսեր է թէ Վիլհէլմ կայսեր հետ տեսակցութեան պահուն իսկ, քաղաքական կարգադրութեան խօսք չէ եղած ։

Կաշդէյն, 8 օգոստոս

Պիսմարք իշխանն աստ կըսպասուի այս օրերս, Քալնօքի կոմսին հետ տեսակցութեան մը համար ։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ԳԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա, 31 Յուլիս

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐՈՑ

3 ամիս Լոնտրայի վրայ	(պահանջի)	....	110 1/2
3 » »	» (վճարելին)	....	110 1/3
3 » Բարիզի	» (պահանջի)	....	22 82 1/2
3 » »	» (վճարելին)	....	22 90

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԵԹՂԹՈՑ

Օսմանեան Քօնսօլիտէ

Երէկ երեկոյ գոցուեցաւ	ղհկն	8 35
Պօրսայէն գոցուելէն վերջը	»	8 35
Երէկ Բէրայի մէջ	»	— —
Առաւօտուն բացուեցաւ	»	8 36
Բարձրագոյն գին	»	8 37
Նուաստագոյն	»	8 36
Կէս օրին	»	8 37
Փոխառութիւն 1863	ֆր.	56
» 1865	»	52
» 1869	»	46
» 1873	»	41
Պօն տիւ Թրէզօր	Անգլ. Լր	17 50
Բաւժէյիի երկաթուղի	ֆր.	45 375

Օպլիկասիօն տը Բրիօրիթէ	»	367
Բաժնեթուղթ Լաւրիօմի	»	82

ԲԱԺՆԵՏՈՄՍԵՐ

Սօսիէթէ Ժէնէրալ	Անգլ. Լր	3 27
Քրէտի ժէնէրալ (Գ. Կ.)	Օսմ. Լր	6 35
Պանք տը Գօնս.	»	5 25
Սօս. Շանժ է վալէօր	Օսմ. Լր	3 25
Թրամուէյ	» »	295
Խտիվիէ եգիպտական		67 20
Երէկ երեկուն գոցուեցաւ		67 10
Գիշերը գործ չեղաւ		— —
Այս առտու բացուեցաւ		67 7 1/2
Կէս օրին նոյն գին		67 5

Ընթացք դրամոց

Օսմանեան ոսկի	ղր.	100
20 Ֆրանգնոց	»	87 27
Անգլիական ոսկի	»	110 7
Փրիմից	»	51 15
Բօլ Իմբէրիալ	»	90 10
Ռուսական Թղթադրամ	»	8 96
» արծաթ	»	89 30
Ֆիօրին	»	9 2
Մէճ. արծ. (տարբ.)	»	108 8
Հինգնոց	»	102 10
Մէթալիք	»	99
Պղինձ	»	800
Թղթադրամ	»	2800
Վեցնոց	»	102 35

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Լոնտոն, 11 Օգոստոս ժամ 5 վայր. 15 երեկոյ

Անգլ. քօնսօլիտէ գոցուեցաւ	100 7/16
Օսմ. » բացուեցաւ	8
» » գոցուեցաւ	8
Օսմ. փոխառութիւն 1865	10 1/4
» » 1869	9 1/4
» » 1871	66 1/2
» » 1872	17
» » 1873	8 1/4
Փոխառութիւն 1877	78 1/4
Պանք Օթօման	13 3/8
Ռուսական փոխառ. 73 (գ. կ.)	91
Եգիպտական միացեալ (Խտիվիէ)	60 1/4
» առանձ. (բրիվիլէժիէ)	83
Տայրա Սանիէ	58 3/4
Տօմանիալ (փոխառ. Րօչիլտ)	81 1/2
Հունգարական պարտաթուղթ 1877	101 1/4
Փոխանակութիւն Բարիզի վրայ	

Վիէննա, 11 Օգոստոս ժամ 4 երեկոյ

Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	121 80
Օսմանեան երկաթուղի	21 50

Բարիզ, 11 Օգոստոս ժամ 3 վայր. 45 երեկոյ

Ֆրանսական Ռանթ 4 1/2 0/0	բաց	107 57 1/2
» » 3 0/0	բաց	78 27 1/2
Օսմանեան քօնսօլիտէ բացուեցաւ		8 05
» » գոցու.	(գ. կ.)	8 07 1/2
Օսմանեան փոխառութիւն 1863		—
» » 1865		
» » 1869		47
» » 1873		41
Օսմանեան երկաթուղի		45
» Րէժիի բաժնեթուղթք		518 75
Պանք Օթօման		590
Գրէտի Լիօնէ		— —
» Ֆօնսիէ		1285
Բաժնետոմս Լիօնի (գուր. կոր.)		1235
Սուէզի ջրանցք		1868 75
Ռուսական 5 0/0 1877ի		96 3/4
Իտալական Ռանթ (բարձրացած)		95 20
Արեւելեան Ռուսս. (Ռիւս Օրիան.)		—
Եգիպտական միացեալ գոց (իջած)		303 75
Սպանիական (արտաքին)		59 1/2
Բրիօրիթէ Թիւրք		370
5 0/0 Հելլենական		—
Չէք Լոնտրայի վրայ		25 18

ԳԻՏԱԿԱՆ

ԱՐՈՒՍԵԱԿԻՆ ՔՈՎԻՆԸ ՈՎ ԷՐ

Արուսեակ մոլորակը արբանեակ ունի՞ թէ ոչ, ասիկա Ազգային Պատրիարքարանի Ելմտացոյցի նման միշտ լուծուելու մօտ խնդիր մ'է և անլուծելի կը մնայ միշտ ։ Այս եօթներորդ անգամն է որ Թէլէսքօբի գիւտէն ի վեր Արուսեակին քով փոքր մարմին մը կը տեսնուի և նորա լուսաւոր կերպարանքն ունենալով իբր արբանեակ մը կը նշանակուի ։ Բայց այս եօթն անգամն ալ թէպէտ բազմաթիւ տարիներ միջոցներով տեսնուած է, սակայն հազիւ տեսնուած՝ իսկոյն կ'աներեւութանայ այս խպնոտ արբանեակը ։ 120 տարի կայ որ վերջին անգամուան համար զինքը տեսանք և անկէ ի վեր ոչինչ ։ Արդեօք մեր աչքե՞րն զմեզ կը խաբեն թէ ոչ անտեսանելի արբանեակը տեսողներ երազնուն մէջ զանի տեսած են, ինչպէս կ'ենթադրէ Պ. Ճէմս Սիւլլի անգլիացին Զգայարանաց պատրանք անուն պատուական գրքին մէջ երազներու վրայ խօսելով, և որոյ վրայ պիտի գրեմ գալ երեքշաբթի օր ։

Բայց այնպէս չէ ։ Պ. Հուգօ հանրածանօթ աստղաբաշխը կ'ըսէ թէ ներելի չէ կասկածիլ այս մասին ։ Երբ երեւելի աստղաբաշխք, ինչպէս Տօմինիկոս Քասսինի, տեսանք կ'ըսեն, անոնք սխալած չեն ։ Խնդիրը կը կայանայ գիտնալու թէ տեսածնին իրօք արբանեա՞կ մ'էր թէ այլ ինչ ։ Միթէ կրնա՞յ ըլլալ որ այդ այնպիսի արբանեակ մը եղած ըլլայ որ ատեն ատեն միայն փայլի և հետեւաբար երկնից խաւարին մէջ շրջի առանց տեսնուելու ։ Ասոր պատասխանը կրնանք տալ ամենայն ապահովութեամբ և այս պատասխանը ժխտական է ։ Արդարեւ մինչև ցարդ եօթն անգամ տեսնուածը միեւնոյն արբանեակը չլինար ըլլալ, ինչու որ աստեղագէտք եթէ երեք անգամ կարենան դիտել որ եւ է մոլորակ մը, արբանեակ մը կամ գիսաւոր մը վերջապէս երկնային շարժուն մարմին մը, այդ երեքս դիտողութիւնը կը բաւէ ամենայն ճշդութեամբ անոր շրջանը, մեծութիւնը, երեւելու ժամանակներն և երկնից վըրայ ունեցած դիրքը գիտնալու համար ։ Գիսաւորները այնպէս կը չափուին, և հաշուելու եղանակը թէպէտ սովորական մարդկան համար ամենադժուարին՝ բայց աստեղագիտաց համար դիւրին է և աշակերտաց ձեռօք կը կատարուի ։ Այդ Արուսեակին ենթադրեալ արբանեակին համար եօթն անգամ ունեցած դիրքք ամենեւին չեն յարմարիր միեւնոյն շրջանին չկրնալով. ուրեմն կամ այդ տեսնուածը արբանեակ մը չէր և կամ թէ տարբեր արբանեակներ էին, որոց զանազան շրջանները ի հարկէ չէ կարելի իբր միեւնոյն նկատել ։

Սակայն Պ. Հուգօ չէ կարող բոլորովին ժխտել այս խառնակիչ և վաստահամբաւիչ արբանեակին գոյութիւնը, որ [illegible] է ։ Ինչպէս մենք մեր պատիւը ունինք, աստեղագէտք ալ իրենց աստեղագիտական պատիւը ունին և չեն ներեր որ օտար արարած մը գայ շրջի սիրելի և գեղալից Արուսեակին մօտ՝ իր անպատշաճ ներկայութիւնը ծածկելով գիտակներու խողովակէն ։

Չորս տարի առաջ այս աստեղագէտը Պէլճիգայի Գիտական Ակադեմիոյ առջև կարծիք մը յայտնած է, այն է թէ մի գուցէ այդ տեսնուածը նոյն ինքն մոլորակ մը ըլլայ ինչպէս բազում թուով կան Փայլածու մոլորակին և Արեգական միջև, և որ իր շրջանին մէջ առ Աստղիկ սովորական այցելութիւն մը տուած ատեն տեսնուած ըլլայ, թէպէտ ի վերջոյ հեռանայ անոր ձգողական հրապուրանաց անտարբեր ։ Եթէ փոքրիկ մոլորակ մը արեգական Փայլածուէն աւելի մօտ անոր բոլորտիքը շրջած ատեն օր մը այնպիսի դիրք մը ստանայ որ Արուսեակին նայուած ատեն գիտակին տեսութեան շրջանակին մէջ նաև տեսնուի, այս կարելի է ։ Ինչպէս նաև կարելի է որ տեսնողն ո՛վ որ ալ ըլլայ անմիջապէս աղաղակէ Էվրէքա ։

Ի՞նչ ըսաւ Ակադեմիան, այդ չեմ գիտեր ։ Արդեօք ընդունելի բացատրութի՞ւն մ'է և կրնանք հանգիստ ննջել ապահով թէ ոչ ոք կայ Աստղիկին քով. կերեւի թէ Պ. Հուգօ ինքն եւս ապահով չնջէր, ինչու որ Պ. Քամիլ Ֆլամմարիոնի աստեղագիտական հանդէսին օգոստոս ամսաթերթին մէջ նոր յօդուած մը կուտայ այս խնդիրը լուսաբանելու համար ։ Եթէ մոլորակը աւելի մօտ է Արեգակին քան Փայլածու, նա չէ կարող անկէ հեռանալ Փայլածուէն աւելի և նամանաւանդ Արուսեակէն աւելի, որ համեմատաբար հեռագոյնն է ։ Հետեւաբար Արուսեակին քով պէտք է երեւի միայն այն ատեն, երբ Արուսեակը Արեգակէն հեռաւորագոյն դիրքն չունի մեր կողմանէ դիտուած ատեն ։ Արդ, եղած դիտողութեանց ժամանակները ճշգիւ նկատողութեան առնելով՝ ակներեւ է թէ անկարելի էր և ոչ մէկ անգամ՝ Արուսեակին մօտ տեսնել այնպիսի մարմին մը որ Արուսեակէն ու Հերմեսէն աւելի մօտ կը գտնուէր Արեգական քով ։ Ուրեմն Պ. Հուգօ կուգայ և ինքնին կը խոստովանի թէ իւր բացատրութիւնը սխալներու ընդարձակ աշխարհին մէջ դասելու է և մենք ալ պարտաւոր ենք հաւատալ իւր բառին ։

Բայց երբ այս աստեղագէտ վերոյիշեալ հաշիւները կընէր, չպատեհելով որ ուրիշ մը իրմէ առաջ իւր սխալը գտնէ, զարմանալի զուգադիպութիւն մը տեսաւ որ ահաւասիկ ։

Արբանեկին տեսնուած թուականներն են,

1,645 Նոյեմբեր 15 — 1,740 Հոկտ. 23
1,672 Յունվար 25 — 1,761 Մայիս 7
1,686 Օգոստոս 28 — 1,764 Մարտ 1
Եւ 1764 մարտ 28

Ի բաց առեալ վերջին երկու անգամն 27 աւուր փոքր տարբերութիւնը, որ միեւնոյն օտար մարմնոյ երեւելուն պատճառաւ է, բոլոր դիտողութեանց ժամանակամիջոցներուն փոքրագոյնն է 1761 և 64 տարիներունը, որ է 2 տարի 90 ։ Ենթադրելով որ այս ժամանակամիջոցը երկու մարմնոյ մերձենալուն պարբերական ժամանակն ըլլայ, պէտք է որ ամեն դիտողութեանց տարբերութիւնը այս երկու տարի, 90 ին բազմապատիկներն ըլլան. և արդարեւ հաշիւներն ընելով կը տեսնենք թէ առաջինէն երկրորդը 9 անգամ, երկրորդէն երրորդ 5 անգամ, երրորդէն չորրորդ 18 անգամ և չորրորդէն հինգերորդ 7 անգամ, հինգերորդէն եօթներորդ 1 անգամ 2 տարի 90 տեւեր է, հազիւ թէ աւելի 1/49 տարբերութեամբ ։ Այս վեց անգամ կրկնուած զուգադիպութիւնը լոկ դիպուածի՞ արդիւնք է. մեծ հաւանականութիւն կայ որ դիպուածական զուգադիպութիւն չէ, և ամեն պարագայի մէջ օգտակար է քննել խնդիրը այս նոր տեսակէտով ։

Ահա երկու մարմիններ, որոց մին համեմատաբար մեծագոյն է քան զմիւսը, և որք գրեթէ անփոփոխ ժամանակամիջոցներու մէջ մէջ իրարու մօտ կը տեսնուին ։ Բայց քանի որ ի բաց առեալ որոշ ատենները միշտ անյայտ են, ուրեմն արբանեակի խնդիր չկայ ։ Սա միայն ճշմարիտ է թէ իրենց ճամբաները այն ձեւով են, որ որոշ ատեններ իրարու կը հանդիպին իբրև թէ երկնային քատրիլ մը պարէին ։ Այս պայմանները համաձայնեցնելու համար, հարկ անհրաժեշտ է ենթադրել թէ երկու մարմինները գրեթէ համակեդրոն շրջաններ ունին ։

Պ. Հուգօ այնչափ առաջ կերթայ իւր այս նոր տեսութեան մէջ, որ անուն եւս կը դնէ նոր մարմնոյն զայն Նէյթ կոչելով (դիցաբանական Սախս խորհրդաւոր աստուածուհւոյն անունն առնելով). գուցէ մենք «Արեւելք» կոչէինք, բայց անցնինք ։

Ըսել է թէ Նէյթ և Արուսեակ ամեն 2 տարի 96 (այսինքն 1080 օրը մէկ անգամ) իրարու մօտ կուգան ։ Նէյթ կամ աւելի արագընթաց է քան Արուսեակ և կամ նուազ. արագութեանց տարբերութիւնն է 1080 օր ։

Արդ, 1080 աւուրց մէջ Արուսեակ չորս անգամ կը դառնայ Արեգակին շուրջը և 290° ի կոտորակ մ'ալ կը շրջի, ըսել է 4 և 3/4 անգամէ աւելի, այս նկատողութիւնն, քիչ մը աւելի խորագոյն հաշւոյ միջոցաւ, որ հոս զանց կ'առնեմ, գտնել կուտայ թէ նորագիւտ Նէյթ պէտք է Արուսեակէն թեթեւակի հեռագոյն ըլլայ արեգակէն, նուազ արագութեամբ շրջելով ։

Բայց ահա անակնկալ պարագայ մը որ մեծ արդիւնքներ ունի ։ Եթէ ենթադրուի որ Արուսեակէն քիչ հեռու մոլորակ մ'ալ կայ որ կը շրջի արեգական բոլորտիքը, պէտք է մեծամեծ շեղումներ ունենայ իւր սովորական ճամբէն նոյն իսկ Արուսեակին ձգողական զօրութեամբը և այս ազդեցութիւնը փոխադարձ է ։ Բայց որովհետեւ Արուսեակին շարժմանց մէջ անկանոնութիւն տեսնուած չէ, ուրեմն խիստ փոքր պէտք է ըլլայ Նէյթը որ չկարենայ գէթ զգալի անկանոնութիւն մը պատճառել Արուսեակին, և գուցէ այդ ազդեցութիւնք են որ վերոյիշեալ թուականաց ժամանակամիջոցներու պարբերական 2 տարի 96 թուոյն ճշգիւ չհամապատասխանելու տեղի կուտան ։

Այս ենթադրական խորհրդածութեանց առանց մեծ կարեւորութիւն ընծայելու, Պ. Հուգօ կըսէ թէ, սովորական դիպուածներու կարգէն չեն համարուիր այս զուգադիպութիւնք ։ Եզրակացութիւն — փոքրիկ մոլորակ մը, գուցէ փախստական արբանեակ մը, Արուսեակին ետեւէն կերթայ օր ըստ օրէ ետ մնալով և վեր ի վերոյ երեք տարին անգամ մը անոր մօտենալով ։

Հիմա խնդիր մը կը ներկայանայ որ [illegible] Պ. Հուգօի ենթադրութեանց վաւերացման կրնայ ծառայել ։ Այն է թէ վերոյիշեալ հաշիւներէն հետեւցնելով կարելի պիտի ըլլայ ապագային համար գուշակել խորհրդաւոր Նէյթին երեւիլը ։ Եթէ 1764 վերջին թուականին 40 կամ 41 անգամ աւելցնենք անփոփոխ ժամանակամիջոցը որ է 2 տարի 96, ներկայ թուականին կը հասնինք. բայց հանդիպման բուն օրը անկարելի է գտնել ինչու որ մէկ դարէ աւելի անցած է անկէ ի վեր և մի գուցէ մեր գտած թիւերուն մէջ փոքր տարբերութիւն մը, որ տեսականին չը փնտռեր, գործնականին մէջ մեծ տարբերութիւններ պատճառէ ։

Արդարեւ 1884 փետր. 3ին, երեկոյեան ժամը 6 ին Պրիւսէլի Դիտարանին մէջ Պ. Սթիւվէր աստեղագէտը տեսաւ փայլուն կէտ մը Արուսեկի փայլուն սկաւառակին մօտ ինչպէս Լուսնթագին արբանեակները կը տեսնուին երբ նորա վրայէն կ'անցնին ։ Աւելի հաստատեց այս դիտողութիւնը Պ. Նիէսթէն որ փետր. 12ին երեկոյին ժամը 8ին Արուսեկի դէպի հարաւային կողմը տեսաւ փոքր աստղ մը թէպէտ և յաջորդ օրը կորաւ ։

Չէ կարելի ըսել թէ ամեն եղանակաւ, թէ հաշւով և թէ փորձով Պ. Հուգօի կարծիքը կը հաստատուի, կան պարագայներ որ դժուարաւ կը համաձայնին և հետեւաբար պէտք չէ բոլորովին յարինք այս բացատրութեան ։ Պ. Հուգօ ինքն անձամբ նախորդ ենթադրութիւնը կը ջրէ այսօր, մի գուցէ ասկէ չորս տարի վերջ Նէյթի պէս ինքն եւս պարբերական եղանակաւ, այս անգամ բացատրութիւնը անհերքելի գտնէ ։

Արդէն մեզ համար անախորժ կէտ մը կայ այս ամենուն մէջ. այն է թէ Նէյթ Արուսեակին մի հին արբանեակն է եղեր որ անկէ հեռացած ու մոլորակի վերածուած է ։ Նախ Արուսեակը թողուլ և հեռանալ պատուաւոր էակի գործ չէ ։ Ապա, չար օրինակ ըլլալ է ուրիշ մոլորակներու ։ Երեւակայեցէք անգամ մը որ մեր լուսինը ձգէ փախչի և երեք չորս տարին անգամ մը գայ հեռուէն ինքզինքը ցուցնէ մեր լքեալ վիճակը յիշեցնելու համար ։ Այն ատեն մնացէ՛ք բարեաւ բանաստեղծներու գեղեցիկ խօսքերը, մնացէ՛ք բարեաւ [illegible] հաճոյալից ժամեր, մընացէ՛ք բարեաւ լուսնի լուսով գիշերային չոգենաւարկութիւնք, մեծ և անմոռանալի կորուստ մը բրած կ'ըլլանք ։ Բայց սիրտ առնենք, լուսինը բարեսիրտ դրացի է, Պ. Հուգօի խօսքով զմեզ չթողուր ։

Յ. ԵՈՒՍՈՒՖԵԱՆ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ

Բռնի Միաբանութիւն Հայոց Լեհաստանի ընդ Եկեղեցւոյն Հռովմայ.

Զ.

Մինչև ամիս ու կէս ժամանակ լատինացիք Կամենիցում տանջվում էին մտածումներից և հոգսերից, և ձանձրութիւնը մի կերպով փարատելու համար այցելում էին Հայոց եկեղեցիներն ու կուսանոցը՝ իրանց իրաւունքներից դուրս հրամաններ որոտալով ամենուրեք, երկու կողմի պատգամաւորներն այս միջոցում աշխատում էին Վարշաւում՝ իրանց կողմն յաջողցնել գործի վճիռը ։ Ժողովրդի պատգամաւորները, որոց գլխաւոր զօրութիւնը—Թող մի քանի հազար ոսկին—իրանց անկասկածելի իրաւունքներն ու արտօնութիւններն էին՝ լաւ կերպով չգործածեցին այս վերջինները. այլ մի քանի հազար ոսկին սորան և նորան բաժանելուց յետոյ՝ սկսան այս և այն ազդեցիկ անձին խնդրել և բարեխօսել, մինչև իսկ հրապարակային վիճաբանութիւն ունեցան Բալսամովիչի հետ կրօնի վրայ ։ Իսկ Բալսամ թէպէտ ո՛չ իրաւունք ունէր և ո՛չ դեղին մետաղ, բայց ունէր հզօր աջակիցներ, այսինքն Մարիամ–Լուդովիկէ Թագուհին, Պիդնատէլլի նուիրակը, ամենահզօր Յիսուսեան ընկերութիւնը ևն. և որովհետեւ Թագաւորն այն ժամանակ բացակայ էր Վարշաւից, ուստի ջերմեռանդ կաթոլիկների և Հռոմի արբանեակների քմահաճութեանց ոչ ոք չկար սանձ դնող ։ Այս կերպով Բալսամովիչ նպաստաւոր թղթեր ստացաւ Թագուհուց, նուիրակից և մեծամեծներից, որոց մէջ հրամայվում էր Կամենիցի Հայ ժողովրդին՝ անյապաղ ընդունել պահանջուած փոփոխութիւնները, և յաղթանակաւ Կամենից վերադարձաւ ։

Դատաւորներն այս մեծ անյաջողութեան առջև էլ անձնատուր չեղան և խորհրդի հրաւիրելով քահանաներին՝ սկսան մի հնար մտածել, թէ ինչ կերպով գործը ձգձգեն, մինչև կաթողիկոսին գրած իրանց թղթի պատասխանն ստանան ։ Քահանաները, որոց եկամուտը հատել էր, Նիկոլի հրամանաւ դադարած լինելով քահանայագործութիւնից՝ առաջարկեցին որ նախ և առաջ իրանց վիճակն հոգացուի ։ Իսկ դատաւորները պատասխանեցին թէ ժողովուրդը շատ նեղացել է այդ անյաջողութեան և բազմաթիւ ծախքերի ի զուր գնալուն վերայ, ուստի հարկ է առ ժամանակ սպասել՝ նորանից կրկին փող պահանջելու ։ Քահանաները բարկացած այս պատասխանին վերայ՝ վեր ելան և առանց [illegible] այլ եւս լսելու՝ գնացին Նիկոլի մօտ, ներողութիւն խնդրեցին մինչև այն ժամանակ իրանց անհնազանդութեան, և յայտարարեցին թէ պատրաստ են կատարելու նորա բոլոր հրամանները ։

Այսպիսի անհաւատալի—անխոհեմ և մինչև անմտութեան յանդուգն գործ յիրաւի միայն Հայերը կարող էին անել, և միայն Հայերս կարող ենք սորան հաւատալ. դժբաղդաբար պակաս չեն եղել մեր մէջ սորա նըման պատահարներ ։ Հէնց մեր յօդուածում ամփոփուելով՝ նոյնը տեսանք նաև Իլվովեցւոց մէջ, որոնք Նիկոլին յաղթելու համար, այսինքն մէկ անհատից վրէժ առնելու համար՝ որոշեցին կաթոլիկ երեւիլ, իսկապէս կաթոլիկ եկեղեցւոյ իշխանութեան տակ մնալ ։ Իսկ այստեղ դատաւորները հազարներով ոսկի են ծախսում՝ բոլորովին ի զուր և աննպատակ, պատգամաւորներ են յուղարկում, ջանքեր են անում երբ ամենեւին հարկ չկար, փողոցներում յուզում են բարձրացնում, սպառնալիքներ են անում, իրանց եկեղեցին պահպանելու երդումներ են տալիս՝ առանց կարեւոր առիթ ունենալու. այլ իրանց քահանաներին, որոնք յանուն Հայաստանեայց եկեղեցւոյ, ի պաշտպանութիւն ժողովրդի սիրած և սրբագործած աւանդութեանց, ի պատիւ Էջմիածնի և նորա կաթողիկոսին՝ ուրացեալ եպիսկոպոսին հրամանով դադարել են քահանայագործելուց, սոցա ասում եմ, լատինացւոց յարուցած հալածանքների այս յառաջապահ ախոյեաններին զլանու՞մ են մի քանի ոսկի տալ ապրուստի համար, այս քահանաներին, որոնք իրենց պահելու համար ո՛չ վաճառականութիւն կարող էին անել և ո՛չ արհեստներ գիտէին, այլ միշտ ժողովրդի տուրքերով էին ապրում.— Ի՜նչ ծայրայեղ չռայլութիւն ու մեծախօսութիւն և ի՜նչ անտեղի կծծիութիւն ու խնայողութիւն ։—Սորանով հարկաւ իմ դիտաւորութիւնս չէ ջատագովել քահանաներին ։ Դատաւորների անհեռատեսութիւնը և անխոհեմութիւնը անուններ ունին, նոցա դատապարտելու չափ և հնար կայ. իսկ այն հոգեւոր հովիւների մասին, որոնք մի քանի փողի համար պատրաստ են ուրանալ իրանց կրօնն ու եկեղեցին, լքանել իրանց հօտը, բաւական խիստ բառեր չունինք ։ Մեր պատմութիւնն՝ ստեղծել է մի քանի վատանձնատուրութիւններ, որոց անունները այժմ հոմանիշ են դարձել ածական անունների. այս քահանաներն էլ նոցա շարքումն են անշուշտ ։

Թողնենք այս տխուր ու ծանր խորհրդածութիւնները, որոց վերջը ողբի և աւաղների պիտի յանգի, և դառնանք անցքերի շարունակութեան ։—Նիկոլ սիրով ընդունեց քահանաներին, նոցա խոստացաւ թէ ինքը կը հատուցանէ նոցա վնասն, (որ և կատարեց, բայց եկեղեցեաց արծաթեայ անօթները իւր մօտ դրաւ վերցրեց, մինչև որ դատաւորները լիով նորան վճարեցին ինչ որ նա քահանաներին տուել էր), և հրամայեց որ յաջորդ օրը, հոկտեմբերի 1ին լատինական արարողութեամբ պատարագեն ։ Այս այսպէս կատարելուց յետոյ Պիդու և Նիկոլի փոխանորդն հանդիսապէս այցելեցին եկեղեցիները, սրբագրեցին եկեղեցական գրքերի մէջ եղած «հերետիկոսութիւնները», և այլ եւս հրահանգներ տուին՝ վերջին օծում կատարելու, զոհեր չանելու ևայլն (*) ։

Ժողովուրդն առ ժամանակ մերժեց գնալ կաթոլիկացած եկեղեցիները և նախընտրեց կիրակի և տօն օրերը մերձակայ Ժուանի քաղաքն երթալ Հայաստանեայց բուն արարողութեամբ պատարագ տեսնելու ։ Բայց լատինացւոց համոզելովը՝ քաղաքապետը նոցա արգիլեց կիրակի և տօն օրերը քաղաքից դուրս գալ ։ Միւս կողմից որովհետեւ ժողովուրդն ամեն բանից աւելի հակառակում էր ջրախառն բաժակով պատարագելուն, լատինացիք մէջ բերին մի թուղթ, որպէս թէ Պօլսոյ արքեպիսկոպոս Թովմասեցու ձեռքով գրուած. այս թղթին մէջ ասած էր որ թէ՛ ջրախառն և թէ՛ անապակ բաժակով կարելի է պատարագել — «և այս և միւսն բարի են» ։ — Այս կեղծ նամակին վերայ, որի յօրինումը երկրորդ յիշատակարանի հեղինակը վերագրում է Նիկոլի փոխանորդին, Հայերը փոքր ինչ հանդարտեցան և այնուհետեւ սկսան յաճախել «Նորոգուած և բարեփոխուած» եկեղեցիները ։ — Կամենիցի Հայոց դարձով (4 հոկտեմբեր 1666) Լեհաստանի Հայոց Կաթոլիկ եկեղեցւոյ հետ միութիւնը լրացաւ, և Նիկոլ իւր արբանեակներին հետ փառաւորապէս Իլվով վերադարձաւ ։

Կամենիցիք թէպէտ սկիզբը դժկամակութիւն էին ցոյց տալիս և ակամայ էին գընում բարեփոխուած եկեղեցիները, բայց հետզհետէ ընտելացան նորամուծութեանց, մանաւանդ որ լատինական առաքելութիւնը ծանր աշխատանքով ձեռք բերած լինելով նոցա հոգու փրկութիւնն՝ անընդհատ այցելութիւններով զգուշանում էր որ եկեղեցիները նախկին հերձուածին չդառնան կըրկին, և նորադարձներն աւելի և աւելի վարժուին նոր եկեղեցւոյ արարողութեանց և դաւանութեան ։ Եւ յիրաւի, դարձից մի տարի յետոյ, Կամենիցիք արդէն բոլորովին ընտելացել էին ներմուծուած փոփոխութիւններին, որպէս թէ իրանց դարաւոր արարողութիւնները լինէին, և նոքա որ մի տարի յառաջ ահագին յուզմունքներ էին բարձրացնում իրանց եկեղեցւոյ մէկ յօդը փոխել յանդգնողին դէմ, այժմ գառի նըման հեզութեամբ և անտարբերութեամբ հանդիսատես էին լինում թէ ինչպէս որ և է նորեկ լատինացի կրօնաւոր ուզածին պէս փոփոխում և յեղաշրջում է իրանց եկեղեցական գրքերն ու առաքելական աւանդութիւնները ։ Ո՜վ ժամանակ, ո՜վ բարք ։

Նիկոլ մեծ յոյս ունէր թէ Լեհաց թագաւորը նրան կը վարձատրէ իրեն կատարած երեւելի սխրագործութեան, այսինքն Լեհաստանի Հայերը կաթոլիկացնելուն համար. այս մտքով իսկ Թագաւորից մի գիւղ ընծայ խնդրեց ։ Թագաւորը չկատարեց ո՛չ Նիկոլի խնդիրը և ո՛չ լսեց Հռոմի Ծաւալոցի միջնորդութեան՝ Նիկոլի վարձատրութեան մասին ։ Միեւնոյն ժամանակ Իլվովի Հայերը նորից սկսան բողոքել Նիկոլի անառակութեանց դէմ, նախ լատին արքեպիսկոպոսին և յետոյ Պիդնատէլլի նուիրակին ։ Եւ որովհետեւ այս երկու անձերի բոլոր յորդորներն ու սպառնալիքները Նիկոլի վերայ չազդեցին, ուստի Պիդուի առաջարկութեամբ Լատինացիք խորհեցան Նիկոլին Հռոմ ուղեւորել այս պատրուակով՝ իբր թէ Ծաւալոցը գոհ լինելով Նիկոլից նորա վերջին անձնուէր աշխատութեանց համար՝ հրաւիրում է նրան Հռոմ, որպէս զի ըստ արժանւոյն վարձատրէ ։ Նիկոլ միամտօրէն հաւանեցաւ Հռոմ գնալու և նախապէս Պիդուի հետ Կրակով քաղաքը գնաց Պիդնատէլլու մօտ, որպէս զի պայմանակցի ճանապարհի ծախքի և Պիդուի ուղեկցութեան վերայ ։ Համաձայնութիւնը կայացել էր արդէն և ամեն ինչ գրեթէ որոշուել Նիկոլի և Պիդուի ուղեւորութեան համար, երբ յանկարծ Պիդնատէլլի, չը համարձակելով առանց Ծաւալոցի գիտութեան և հաւանութեան հեռացնել զայն, մի պատրուակով յետաձգեց այս ուղեւորութիւնը, և հրաւիրեց որ Իլվով վերադառնան ։ Արքեպիսկոպոսը զայրացաւ գործի այս անյաջողութեան վերայ. բայց նորանից աւելի սաստիկ տրտմեցաւ Պիդու, որ յոյս ունէր արքեպիսկոպոսին սեփական ոտքով ծուղակը (Հռոմ) տանիլ, ինքնին ներկայանալ Ծաւալոցին (և թերեւս ընդունիլ վարձատրութիւն իւր մեծամեծ աշխատութեանց), փայլիլ Հռոմի կղերին առջև իբրև առաքելական գործունեայ քարոզիչ, փոքր ինչ հանգչիլ իւր անխոնջ և երկարատև գործունէութիւնից, վերջապէս Ծաւալոցին բացատրել Իլվովի առաքելութեան և դպրանոցի պէտքերը ։ Նորա դժկամակութիւնն աւելի սաստկացաւ, երբ իբրև տեսուչ Իլվովի դպրանոցին և առաքելութեան՝ Կրակով ժամանեց Կարացիոլի կրօնաւորը, որին հարկ էր հնազանդիլ և յանձնել բոլոր տեսչութիւնը ։ Վերջապէս տխուր տրտում Նիկոլ և Պիդու Կարացիոլու հետ Իլվով վերադարձան ։

ՄԱՐԶՊԱՆ

---

*) Յօդուածիս տեղի անձկութեան պատճառով չեմ կարող այս տեղ պատմել ընդարձակօրէն Կամենիցի կուսանոցի մայրապետին, Սեֆերովիցի անվեհեր գործերն ի պաշտպանութիւն Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ նուիրական արարողութեանց ։ Նախ և առաջ սա հզօր ընդդիմութիւն ցոյց տուեց Պիդուի այս ձեռնարկութեան՝ որ կոյսերը կա՛մ կաթոլիկութիւն ընդունին կա՛մ ցրուին. յետոյ իւր կողմից 1000 ոսկի նուիրեց պատգամաւորներին, որոնք Վարշաւայ էին գընում Հայոց դատը պաշտպանելու. իսկ քահանաների ամօթալի դարձից յետոյ, մայր եկեղեցւոյ դուռը կանգնած՝ աղաչանքներով ու սպառնալիքներով եկողներին չէր թողնում մտնել պղծուած եկեղեցին . . . ։ Յիշատակարանների հեղինակները խիստ կծու լեզու են գործածում այս դիւցազնական մայրապետին դէմ ։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ՇԱԲԱԹԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՊՈԼՍՈՅ ՀՐԱՊԱՐԱԿԻՆ

ՆԵՐԱԾՈՒԹԻՒՆ

Կ. ՊՈԼԻՍ 21—28 ՅՈՒԼԻՍ

ՑՈՐԵՆ. — Հրապարակը հանդարտ է շատ քիչ գործով. բայց գները բռնուած են շատ քիչ ապրանք գալուն պատճառաւ: Հասաւ 16,000 գրիւ կակուղ ցորեն, և 6,000 գրիւ կարծր: Վաճառեցաւ 4,000 գրիւ կարծր ցորեն, 6,000 գրիւ կակուղ և 6,500 գրիւ կիրդա: Պատրաստ 11,000 գրիւ կակուղ ցորեն ու 2,000 գրիւ կիրդա:

ԵԳԻՊՏԱՑՈՐԵՆ. — Այս շաբթու կարեւոր գործ մը չէ եղած. ի գին 13½ ղշ. օխան գնողներ կան հրապարակին վրայ, բայց ապրանք կը պակսին:

ԳԱՐԻ. — Տեղական սպառման համար 12,000 գրիւ վաճառեցաւ լաւ կակուղ տեսակ ի գին 12¼ ղշ. գրիւը: Պահանջը լաւ է:

ՋԱՎՏԱՐ. — Հրապարակին վրայ 14 ղշ. գրիւը գնողներ կան: Բայց ապրանք կը պակսին:

ԼՈՒԲԻԱ. — Ապրանք կը պակսին և ըստ այսմ կարեւոր գործ չկայ: Գները հաստատ են:

ԲԱԿԼԱ. — Իբր 50,000 օխայ ապրանք վաճառեցաւ ի գին 28 փարայի օխան:

ՍԻՍԵՌՆ. — Գնողք կը պակսին, գները կարի տկար են: Գործ չէ եղած:

ՔԹԱՆԱՀՈՒՆՏ. — Այս շաբթու 100,000 օխայ ապրանք վաճառեցաւ ի գին 24 ղշ. գրիւը: Պահանջը լաւ է:

ՍՈՒՍԱՄ. — Հրապարակին վրայ գնողաց թիւը լաւ է, բայց նոր ապրանք չհասան դեռ:

ՔԱՆԱՐԵՍ ԵԷՄԻ. — Հրապարակին վրայ գնողներ կան ի գին 48 փրյ օխան բայց ապրանք կը պակսին:

ՔԵՆՏԻՐԻ ՀՈՒՆՏ. — 67 փրյ կ'առաջարկուի առանց վաճառողի:

ԱՖԻՈՆԻ ՀՈՒՆՏ. — 54 փրյ կառաջարկեն գնողք մասն մը ապրանաց, բայց գործ չեղաւ:

ԲԱՄԲԱԿԻ ՀՈՒՆՏ. — Գործ չըլլար՝ Մարսիլիոյ գները կարի անկեալ ըլլալուն պատճառաւ:

ԱԼԻՒՐ

Հանդարտութիւնն միօրինակ է, գնողք կը պակսին, որով և գներն ալ տկար են: Վաճառեցաւ այս շաբթու 14,000 պարկ: Պատրաստ կայ 25,000 պարկ, որոց 4,000 պարկը Օտէսա, 4,000ը Պրայլա, 17,000ը տեղական:

ԳԱՂԹԱԲԵՐՔ

ՇԱՔԱՐ. — Հասաւ 5,040: Վաճառեցաւ 3,540 պարկ: Պատրաստ 2,500 պարկ: Հրապարակին վրայ գնողք բոլորովին կը պակսին գնոց անկման հակելուն համար:

ԽԱՀՈՒԷ. — Հասաւ 460 պարկ: Վաճառեցաւ 160 պարկ: Պատրաստ 4,800 պարկ: Հրապարակը հանդարտ է առանց գնորդի և գները տկար են:

ԲՐԻՆՁ. — Հասաւ ոչինչ: Վաճառեցաւ 500 պարկ Անգլիական և 400 պարկ Իտալական: Պատրաստ 3,500 պարկ Անգլիական: Հրապարակը հաստատ է գլխաւորաբար Իտալականաց համար, որոց գները բարձրացած են:

ՄՈՄ. — Հասաւ ոչինչ: Վաճառեցաւ ոչինչ: Պատրաստ ոչինչ: Պահանջը լաւ է, և գները խիստ հաստատ:

ՔԱՐԻՒՂ. — Հասաւ 19,000 սնտուկ Ամերիկեան: Վաճառեցաւ 6,000 սնտուկ Ամերիկայի և 9,000 սնտուկ և 100 տակառ Ռուսական: Պատրաստ 22,000 սնտուկ Ամերիկայի և 18,000 սնտուկ ու 700 վարիլ Ռուսական: Ռուսական կաղերը կսկսին ծախուիլ բաւական քանակութեամբ, վերջին եկած ապրանաց տեսակին բարւոքած և գները վար ըլլալուն պատճառաւ:

ԱՊԱԿԻ. — Հասաւ ոչինչ: Վաճառեցաւ 9,000 սնտուկ: Պատրաստ 14,000 սնտուկ: Այս տեսակին վրայ գործ կը լինի, բայց անկեալ գներով:

ՊՂՊԵՂ. — Գները բռնուած և պահանջը լաւ:

ՈԳԻ

ԱԼՔՈԼ. — Շաբթուս ապրանաց վրայ փոքր ինչ գործ եղաւ, գները անշարժ են առաւել եւս որ ապրանք չհասնիր: Հասաւ ոչինչ: Վաճառեցաւ 130 տակառ: Պատրաստ 170 տակառ:

ՌՈՄ. — Շաբթուս մեծ քանակութեամբ ապրանք հասան, որով և անկեալ գներով վաճառմունք եղան: Հասաւ 300 տակառակ: Վաճառեցաւ 200 տակառակ: Պատրաստ 300 տակառակ:

ՄԵՏԱՂՔ

ԵՐԿԱԹ. — Եւրոպայի հրապարակաց վրայ կարեւոր փոփոխութիւն մը տեղի չէ ունեցած: Այս շաբթու հրապարակնիս աւելի հանդարտօրէն անցաւ. գնորդք կը պակսին: Այս շաբթու 40 թօնօ եկաւ: Վաճառմունք 60 թօնոյի կը հասնին:

ԱՆԱԳ — Հասաւ ոչինչ: Վաճառեցաւ 100 տակառակ: Պատրաստ 400 տակառակ: Պահանջը տկար է [illegible] աւելնալուն համար և անկման ենթակայ:

ՉԷԼԻԿ. — Հասաւ ոչինչ: Վաճառեցաւ 2000 սնտուկ: Պատրաստ 3,200 սնտուկ: Հրապարակը առաջին ձեռքէ գործեր կը լինին, բայց ընդհանրապէս տկար է:

ՔԱՐՖԻՍԱ. — Հասաւ ոչինչ: Վաճառեցաւ 2,000 տակառակ: Պատրաստ 25,000 տակառակ: Առաջին ձեռքէ վաճառմունք կըլլան, բայց գները թոյլ են:

ԹԵՆԵՔԷ. — Հասաւ ոչինչ: Վաճառեցաւ 100 սնտուկ: Պատրաստ ոչինչ: Առաջին ձեռքերու քով պատրաստ չկայ. պահանջը լաւ է հաստատ գներով:

ՑԻՆԿՕ. — Հասաւ ոչինչ: Վաճառեցաւ 100 տակառակ: Պատրաստ 1,100 տակառակ: Հրապարակը հանդարտ է անկեալ գներով:

ՄԱՆԻՖԱԹՈՒՐԱ

ՄԱՀՈՒՏԻ. — Շաբթուս ո՛չ առաջին և ո՛չ երկրորդ ձեռքէ կարեւոր գործեր եղած են: Հրապարակը հանդարտ էր:

ԼՈՆԿ ԳԼՕԹ. — Այս շաբթու գործ մը չէ եղած նշանակութեան արժանի:

ԵԷԼՔԷՆ ՊԷԶԻ. — Նշանակութեան արժանի գործ չկայ:

ԽԱՄ ԱՍԹԱՐ. — Հրապարակին մէջ գնողներ կան, պահանջը լաւ է բայց կարեւոր գործ չէ եղած:

ԹԷՆԶԻՖ. — Այս ապրանաց վրայ գործ չկայ և ըստ այնմ գները կարի տկար են:

ՊԱՍՄԱ. — Շաբթուս գործառնութիւնք սահմանափակ էին. բայց այսու հանդերձ [illegible], [illegible], որ լաւ կերպով կը փնտռուին: Նաև վաճառեցան բաւական թուխ գունով [illegible], [illegible] եայլն:

ՄԱՆԱՅ. — Շաբթուս հրապարակը խիստ հանդարտ էր, գործերը կարի աննշան եղան.

ՀԱՆՔԱՑՈՒԽ

Գործառնութիւնք կարի աննշան են և տեղական փոքր վաճառմանց սահմանափակուած: Գները անփոփոխ: Հասաւ 3,100 թօնօ Գարտիֆ և 1,800 թօնօ Նիւքասըլ: Վաճառեցաւ 3,900 թօնօ: Պատրաստ 17,000 թօնօ:

ԱՐՏԱԾՈՒԹԻՒՆ

ԹԻՖԹԻՔ. — Այս շաբթու վաճառմունք 190 հակք, որոց 40 հակը Կէրէտէ ի գին 23 և 150 հակ Էնկիւրիւ 22 ղրշ. օխան: Պատրաստ 7,000 հակ: Հրապարակը խիստ հանդարտ էր այս շաբթու, գնորդք թոյլ կը ձևացնեն: Լիվրբուլ վաճառեցաւ 97 հակք ի գին 20¾ բէնս:

ԲՈՒՐԴ. — Այս շաբթու վաճառեցաւ 7000 օխայ քըրքմա Ասիոյ ի գին 3⅛ օխան Գնորդք կը տեսնուին:

ՄԵՏԱՔՍ. — Վաճառեցաւ 8 հակ Քութայիսի Գասպ 74-75 ղրշ. 5 հակ Քութայիսի մէտաքս 115-120 ղշ. 8 հակ Ռէշդ 31½ Ֆրանք 3 հակ Ռումէլիի ի գին 145 ղրշ. և 6 հակ Խօքանդ 1.97 օխան: Պատրաստ 140 հակ: Հրապարակը կը շարունակէ հանդարտ լինելու առանց բազմաթիւ գնորդի և անփոփոխ գներով:

ԲԱՄՊԱԿ. — Կարեւոր գործ մը չկայ այս շաբթու, միայն թէ հրապարակը հաստատ է:

ՔԵՆՏԻՐ. — Այս վաճառքը խիստ հանդարտ է. տեղական սպառման համար փոքր փոքր վաճառմունք կը լինին անփոփոխ գներով:

ԿԱՊԵՐՏ. — Այս շաբթու վաճառեցաւ 470 հատ Շիրվանի նոր նամայի Ֆրանք 25. 543 հատ Շիրվանի հին և նոր նամայի 30-36 Ֆրանք, 24 հատ Շիրվանի ընտիր նամայի Ֆրանք 69. 117 հատ Շիրվանի քառակուսի գորգ Ֆրանք 55-56. 202 հատ Դաղստանի գորգ 47-49: 104 հատ Դաղստանի գորգ ի գին 30 Ֆրանք հատը: Պատրաստ 4000 հատ: Հրապարակը իւր բանուկութեան մէջ կը շարունակէ և գնորդաց մօտաւոր գալստեան յուսով բաւական վաճառմունքներ կը լինին:

ԱՖԻՈՆ. — Այս շաբթու վաճառեցաւ 7 կողով հին Կէյվէ անցեալ տարուան ի գին 160 ղշ., 3 կողով Թավշանճը ի գին 182 ղրշ. օխան: Պատրաստ 210 կողով, որոց 70ը հին և 140ը նոր: Հրապարակը կորսնցուց իւր բանուկ վիճակը. հրապարակին վրայ գնորդաց թիւը փոքր և գները թոյլ են:

[illegible]ՐԷ. — Այս շաբթու վաճառեցաւ միայն 600 օխայ: Ճերմակ Նօզկատի ի գին 23 ղշ. օխան: Պատրաստ 15,000 օխայ: Հրապարակը թոյլ է, և պահանջի պակասութեան և բնականաբար գնորդաց նուազութեան պատճառաւ գները լքեալ են:

ՄԱՀՄՈՒԶԻԷ. — Այս շաբթու վաճառմունք տեղի չունեցան. գները հաստատ, պահանջը լաւ է:

ՍԱԼԷՊ. — Այս շաբթու վաճառմունք տեղի չունեցան: Հրապարակը հանդարտ է, գները թոյլ են:

ՄԵՂՐԱՄՈՄ. — Վաճառմունք չեն եղած այս շաբթու: Պատրաստ 1,300 օխայ: Հրապարակը հանդարտ է:

ԿԱՂԻՆ. — Այս շաբթու 1200 պարկ Տրապիզօն վաճառեցան Լոնտրայի համար ի գին 80 ղրշ. կէնդինարը: Գները հաստատ են:

ՃԷՀՐԻ. — Այս շաբթու վաճառեցաւ 97 պարկ որոց 17 պարկը Կեսարիոյ երրորդական ի գին 11¼ ղշ., 33 պարկը Թօգաթ ի գին 9 ղրշ. և 44 պարկը Զօրում ի գին 9 ղրշ. օխան: Պատրաստ 400 պարկ: Հրապարակը բաւական բանուկ էր այս շաբթու, թէև գնորդաց թիւր փոքր է: Լաւ տեսակք կը պակսին:

ՄԱԶԻ. — Վաճառմունք չեղան այս շաբթու: Պատրաստ 200 պարկ որոց 90ը ճերմակ և 110ը սեւ. հրապարակին վրայ գնորդներ կան. գները հաստատ են, և տեղական սպառման համար փոքր փոքր վաճառմունք ըլլալու վրայ են ի գին 7 ղշ. օխան:

ՄՈԹ. — Այս շաբթու մորթի վրայ կարեւոր ոչ մի գործառնութիւն տեղի ունեցած է:

ԵՂՋԻՒՐ. — Այս շաբթու վաճառում չկայ:

ԸՆԹԱՑԻԿ ԳԻՆԵՐ

Ցորեն Կիրդա Ռուսիոյ	Լիպրայ 57—59	Ղշ. 21¼ — 23	Քիլէն
» » Դանուբի	» 57—59	» —	»
» Կակուղ Կալաց և Պրայլա	» 57—58	» 20—21	»
» » Պուլղարիոյ	» 57—58	» 19½—20½	»
» » Ռումէլի	» 57—59	» 19½—21¾	»
Եգիպտացորեն, Կալաց, Իպրայիլ և Օտէսա	»	» 13½—13¾	»
» » Օրտու և Տաճկական		» 13¼ —	»
Գարի կակուղ		» 11½—12¼	»
» հաստ		» 10½—11	»
Ջավտար		» 14—	»
Քթանահունտ (քէթէն թօխումը)		» 24—24½	»
Գանար եէմի		Փրյ 47 — 48	Օխայ
Նօխուտ Պալըքէսէր		» 40 — 45	»
» Աթէնք		» 40 — 55	»
Քէնտիրի հունտ		» 67 —	»
Պալյա		» 27 — 28	»
Սուսամ Մուտանիա Պալըքէսէր		» 105 —	»
» Մէրսին		»112 —	»
Աֆիոնի հունտ		» 54 — 55	»
Լուբիա Օրտու		»130 —145 100	»
» Դանուբ		»140 —150 »	»
Օտէսա Ա. Ալիւր		Ղրշ. 121 — 128	Պարկը
» Բ. »		» 108 —113	»
» Գ. »		» 90 — 94	»
Ավիմա		» 88 — 90	»
Պրայլա տեղականի հետ խառնուած		» 80 —	»
Պրայլա		» 80 — 84	»
Վառնա		» 74 —	»
Շըմէնտըֆէր		» 78 — 83	»
Խահուէ	Ղշ.	740—780—830	Օխյ. 100 ոսկին
Լեղակ պէնկալ	»	80—110	» » »
» Քուրբայ	»	60— 80	» » »
Որդան կարմիր սեւ	»	17— 18	» » »
» կարմիր թուխ	»	15—	» » »
Պղպեղ	»	11¾	» » »
Կինամոն (դարչին)	»	5 - 6	» » »
Գարէնֆիլ	»	8—10	» » »
Թէյ սեւ ստորին	»	12— 16	» » »
Թէյ առաջին և լաւ	»	27— 38	» » »
Շաքար Հօլանտիոյ	»	154—165	կէնդինարը 103 »
» Գրիէօթէ Ա. (պարկի մէջ)	»	150	» » »
» » Բ. (»)	»	138	» » »
» » Գ. (»)	»	130—	» » »
Ծծում	»	34—35	» 100 »
Խունկ (Գիւնլիւք)	»	220—240	» » »
Բրինձ Իտալիոյ Ա. Ռիզօն	Ֆրանք	49—	Պարկը » »
» » Բ. »	»	48	» » »
» » Ա. սովորական	»	43	» » »
» » Բ. »	»	39	» » »
» » Գ. »	»	—	» » »
» Հնդկական	Ղրշ.	124—127—132	» » »
Գօլա Գաղղիական	»	3¾	Օխյ » »
» Անգղիական	»	162	Սնտուկը » »
Մոմ	Ղրշ.	7¾	Քիլօ » »
,, Գաղիական	,,	94—	» »
Կազ Ամերիկայի սնտուկ	»	28½—32-35	» »
» Ռուսիոյ	»	26½—29½—31	» » »
» » (վարիլի մէջ)	Փարայ	40—42	Օխյ » »
Ոգի Ռուսիոյ Օլատօֆքա 16 աստիճան	Օխայ	24—24¾	1 Ոսկոյ
» » Սօսինսքի	»	25½—26	»
» » Խարքով	»	27	»
» Վար տեսակ Սէլանիկ եայլն	»	29 — 38	»
Ռոմ Թրիէսթէ	Կալլօն	20 —	»
» Անդղիոյ		9—9½	»
Անգղիական երկաթ (չուպուգ)		45	կէնդինարը
» Երկաթ (տէմէռ)		45	»
Շուէտի » (չուպուգ)		78 —80	»
» » (տէմէր)		82	»
Տախտակ (Սաճ) թիւ 1— 4		63 —	»
» » » 5—10		70 —	»
» » » 11—14		80 —	»
Կլոր		90	»
Ջէմիգէր սովորական		59	»
» Մեծ դիրք		65 —67	»
Անագ (պալյա)		590—	»
Կապար (սաչմա)		110	»
» Տախտակ		118—	»
» Խողովակ		110—	»
Ձէլիք	Ղրշ.	125—132	Սնտուկը
Գարֆիցա 45 քիլոնոց	»	58— 62—	Վարիլը
Թէնեքէ	»	189—	2 Սնտուկը
Պղինձ	»	11⅞—12¼	Օխյ »
Ճինկօ	Ֆրանք	69—70	100 Օխյ
Հանքածուխ Նիւքասըլ (ի վաճառատուն)	20 Շ. 0 Բ. —	Շ. 0 Բ.	Թօնօն
» » » (ծովու վրայ)	22 » 6 » —	» 6 »	»
» » Գարտիֆ (ի վաճառատուն)	22 » 0 »	23 » 0 »	»
»» (ծովու վրայ)	24 » 0 » —	25 » 0 »	»
» » Հարթըլբուլ	18 » 0 » —	19 » 0 »	»
Լիվէրբուլ	16 » 0 » —	17 » »	»
Մահուտի	Ղրշ.	6—6½	Լիպրան Ոսկի »
Ամերիգան ամբողջ եարտա	»	4¾— 5½	» » »
» պակասաւոր	»	3½ —5¼	» » »
Ասթարցու (լօնկ գլօթ) լաւ տեսակն	»	4—4¾	» » »
» » » փոքր լայնու	»	5-	» » »
» » » Ներկուելու (գօտինքթն)	»	5⅜— 5½	» » »
Եէլքէն պէզի լաւ տեսակ	»	4⅜— 4½	» » »
» » երկրորդականք	»	4-4¼	» » »
Խամ ասթար (չըրթլինկ) լաւ տեսակ	»	48 — 50	Թօփը » »
» » » միջին »	»	50 — 60	» » »
» » » վար »	»	60 — 70	» » »
Մուլ 4 թիւ (չափալը) 3 թօփը (30-35-38 ինչ.)	Ղրշ.	41¼—	» 112
» 16 » (Թէնգիֆ) » » (.......)	»	38—39	» »
» 26 » (Աքօչիա) » » (.......)	»	53¾—	» »
Մանած Վաթէր 4—14	Ղրշ.	35—37½	փաքէթը » 106
» » 18—28	»	45—48	» » »
» Էքստրա (Ֆիլէմէնկ) 4—14	»	40—53	» » »
» » (....) 18—28	»	49—59	» » »
» Էքստրա գրօմիթօն 16—24	»	65—66	» » »
» Մալի 8—14	»	53—58	» » »
» » 20—24	»	67—70	» » »
» Կարմիր Իտալիոյ 4—14 լաւ	»	65—70	» » »
» » » »— երկրորդ	»	55—65	» » »
» » Զուիցերիոյ թիւ 20	»	75-85-90	» » »
» » Իտալիոյ » »	»	65—70	» » »
Թիֆթիք առաջին տեսակ	Ղշ.	22½—24	օխյ 100 ոսկի
» երկրորդ »	»	20 — 22	» » »
» ստորին »	»	6 — 16	» » »
» Վան	»	13—13½	» » »
Բուրդ Քասաղ պաշի Ա.	»	8 — 8½	» » »
» » » Բ.	»	6 —6½	» » »
» Քըրքմա Ա.	»	6¼ — 6½	» » »
» » Բ.	»	4 - 4½	» » »
Մետաքս Խօքանտ	»	182 —205	» » »
» Նուխի	Ֆրանք	33 — 41	» » »
» Ռէշդ	»	26 — 34	» » »
Բամպակ Հալէպ	Ղշ.	6 —	» » »
» Ատանա	»	6¼—6½	» » »
» Իզմիր և շրջակայք	»	6¾— 7½	» » »
Աֆիոն Մալաթիա	»	230—240	» » »
» Սէլանիք	»	225—230	» » »
» Զիլէ Թօքաթ	»	210—220	» » »
» Պալըքէսէր	»	200—205	» » »
» Էնկիւրիւ	»	195—200	» » »
» Նալը խան Պէյ պազար	»	185—190	» » »
» Կէյվէ Պիլէճիք	»	180—185	» » »
» Զըքընթը	»	110—135	» » »
Քիթրէ առաջին ճերմակ	»	27 28	» » »
» աշխատուած ճերմակ	»	21 22	» » »
» լաւ բնական »	»	19 — 20	» » »
» սովորական »	»	18 — 19	» » »
» լաւ դեղին	»	15 — 16	» » »
» երկրորդ դեղին	»	12 13	» » »
» Զամուր	»	3 — 4	» » »
Սալէբ լաւ տեսակ	»	16- 16½	» » »
» երկրորդ տեսակ	»	14½—15	» » »
Մահմուզիէ առաջին ճերմակ	»	220 —240	» » »
» երկրորդ	»	100 120	» » »
» երրորդ	»	60 — 80	» » »
Մեղրամոմ լաւ տեսակներ	»	20 23	» » »
» ստորին »	»	19 — 20	» » »
Կաղին Տրապիզոն	»	80—81	կէնդինար » »
» Քէրասունի	»	80—83	» » »
Ճէհրի Եկին	»	10½—11½	Օխյ » »
» Քայսար	»	10½—12¼	» » »
» Անկորա	»	10—10½	» » »
» Թօքաթ	»	9½—10	» » »
» Զօրում	»	9½—10	» » »
» Վար տեսակներ	»	9 —9⅝	» » »
Եղջիւր	»	3½— 4	» »
Մորթ գոմէշի չոր	»	9¼— 9½	» »
» թաց	»	6¼—6½	» »
» կովի չոր	»	9—9½	» »
» թաց	»	5¾—6	» »
» Ոչխարի	»	18 — 26	» »
» Այծի	»	18 — 20	» »
» Գառին	»	16 —18½	» »
» Այծուկի	»	—	» »
» Նապաստակի	»	—	» »

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ

ԴՕՔԹՕՐ ՄԱԼՈՅ

ԸՆՏԱՆԵԶՈՒՐԿ
ՎԷՊ ՍՐՏԱԳՐԱՒ ԵՒ ՀՐԱՀԱՆԳԻՉ
Պսակեալ ի ճեմարանէ Ֆրանսայի
Թարգմանութիւն Կ. Ս. ԻՒԹԻՒՃԵԱՆԻ
ՀԱՏՈՐ Բ.

Կը գտնուի ամէն հայ գրավաճառաց քով, և Պահճէ գաբու ջրավաճառ Պօղոս և Յակոբ աղաներուն խանութները. գին 7½ ղրուշ:

Նոյն տեղերը կը վաճառուին նաև

[illegible]	ղրշ.
[illegible]	6
[illegible] 2 Հտ.	12
[illegible]	6
[illegible]	7½
[illegible]	7½

ԻԼԱՆ

ՊԱՂԸ ՍԵՐԱՍՔԵՐԻ

Սբարթա վէ Պուրտուր վէ Սէմավ սանճագլարը·

Ատէտ իւչ պին, պիւթիւն եաղըը, պէհէր դըլէյի ճէտիտէ ղուրուշ օն սէքիզ·

Ատէտ՝ օն իկի պին, եարըմ եաղըը, պէհէր դըլէյի ճէտիտի ղուրուշ եիկիրմի պիր·

Նիզամիյէ սարաճխանէ անպարընա, մահֆուզ պուլունան նիւմունէլէրինէ վէ շուրութը մուգառրերէսինէ թէվֆիգան միւպայիա օլունաճագ պէր վէճհը պալա իքի գալէմ սախթիյան ֆիյաթը մուրադդամասը իլէ թալիպի ետհալէսինդէ օլուպ, աղօսթօսը րումինին տօգուզունճու բէնչշէնպէհ կիւնիւնէ դատար պէհէր կիւն միւնագասաը պիլ իճրա, մէզքիւր կիւնտէ գարարը գաթիի վիրիլէճէկինտէն, լիտա իթմէյէ թալիպ օլանլարըն, վէ օն պիրինճի ճումա էրթէսի կիւնիւ իսէ պէչ թէնզիլինէ թալիպ պուլունանլարըն մագամը սէրասքերի լէվազըմաթը ումումիյէ տայիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր:

1—3

30 Թէմուզ 1300

ԻԼԱՆ

ԽԱԶԻՆԷԻ ԽԱՍՍԱՅԻ ՇԱՀԱՆԷ

Հաւպուպաթ անպարը իչուն ալընաճագ չուվալին պէհէր ճէտիտ քիլէսի օթուզ եէտի ղուրուշ օթուզսանդիմտէ վէ եուլաֆըն տահի օթուզ տէօրթ ղուրուշտա թալիպի էօհտէսինդէ օլուպ՝ գարարը գաթիի աղօսթօսը րումինին պիրինճի պազար կիւնի վիրիլէճէյինտէն իթա իդէճէքլէրին եէվմի մէզքիւրտէ խազինէի խասսայի շահանէյէ պուլունմալարը իլան օլունուր: 2—3

29 Թէմուզ 300

ՀԱՅ ԹԷՅՈՎԱՃԱՌ

Ի Թահթը գալէ, Կիւմիւշլիւ խան, թիւ 70

Այս վաճառատունն՝ որ մէկ տարիէ աւելի ժամանակէ հետէ իւր յաճախորդները գոհացնելու ջանք չէ խնայած, կը ծանուցանէ թէ Չինաստանի և Ճավայի ընքերէն այս անգամ զանազան տեսակ ընտիր թէյեր ([illegible]) բերել տուած է յատկապէս, և կը խնդրէ սիրելի ազգայիններէ, մանաւանդ գաւառացի Հայ [illegible]ներէ որպէս զի հաճին գէթ միանգամ ի մօտոյ տեսնել իւր ապրանքներն և փորձել թէ՛ տեսակաց լաւութիւնը, և թէ՛ գներու աժանութիւնը:

ԱԶԴ

Օսմ. ընդհանուր պարտուց [illegible] հասութից վարչութիւնը կը ծանուցանէ Պոլսոյ և արուարձանաց մէջ ըմպելիք վաճառող անձանց թէ, Ոգելից Ըմպելեաց վաճառման վրայ դրուած Կանոնադրութեան 13րդ յօդուածին տրամադրութեանց համաձայն, պարտին 1884 սեպտեմբեր 1/13էն առաջ Ոգելից Ըմպելեաց Վերատեսչութեան ներկայանալ, որպէս զի կանոնադրեալ տուրքերը վճարելով Նորոգեն իրենց վաճառման արտօնագիրը երկրորդ վեցամսէին համար, այսինքն 1884 սեպտեմբեր 1էն մինչև 1885 փետրվարի վերջը:

Ոգելից Ըմպելեաց Վերատեսչութիւնը այս օրէն սկսած լինելով նոր արտօնագրեր տալ, մինչև յառաջիկայ սեպտեմբեր 1 (Հ. Տ.) այդ արտօնագրերէն չունեցող անձինք Կանոնադրութեան մէջ նշանակուած պատիժը պիտի կրեն առանց բացառութեան.

Կ. Պոլիս յուլիս 30/11 օգոստոս.

VICHY

ՎԻՇԻ

Վարչութիւն, Փարիզ 28 Պուլվար Մոնմարթր.

GRANDE GRILE. — Աւշային տկարութիւնք, մարսողական ճանապարհաց հիւանդութիւնք, լեարդի և փայծաղի խցումն, ներքին գործարանաց խցմունք, մաղձային քար եայլն:

HOPITAL. — Մարսողական ճանապարհաց հիւանդութիւնք, ստամոքսի ծանրութիւն, դժուարամարսութիւն, ախորժակի պակասութիւն ստամոքսի, ջղացաւ, անմարսութիւն:

CÉLESTINS. — Երիկամանց և փամփուշտի տկարութիւնք, միզական աւազ և միզական քար, յօդացաւ, շաքարախտ (Տիապէթ), սպիտակուց-միզական (Ալպիւմինուրի):

HAUTERIVE. — Երիկամանց և փամփուշտի տկարութիւնք, աւազ, քար, յօդացաւ, շաքարամիզութիւն, սպիտակուց-միզական:

Աղբիւրին անունը պէտք է փնտռել շիշերու քարսիւլին վրայ:

Պոլսոյ ամէն դեղագործաց և դեղավաճառաց քով կը գտնուի:

Արտօնատէր, Ս. ՏԱՄԱՏԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՅ